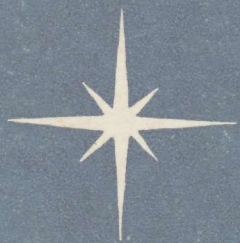

Whiskaubandus

VELLE/00

Nr. 5

1937

SISU:

- J. PITKA: Ühiskaubanduse tegelaskonnale.
J. PÖDRA: Ühiskaubanduse viimased aastad ja ligem tulevik.
- A. REINTAMM: Tulemusi ETK tegevusest lõppeval aastal.
J. TOOTS: ETK eksporttegevusest 1937. a.
A. UDAM: Ühingute raamatupidamine ülevaatlikumaks.
E. TIMUSK: Selgitustöö teostamisest talvehooajal.
K. PETERSON: Märkmeid ühingute 1937. a. tegevusest.
J. PÖDRA: Tähelepanekuid Šveitsi Tarvitajateühingute Keskkühisuse V. S. K. külastamisel.
- P. SIMSON: Inventuuride korraldamisest.
A. UDAM: Kontrollist ja revisjonist.
G. LIIDEMAN: Väljavaateid põllutöömashinate turu kujunemiseks 1938. a.
- A. TEALANE: Linnade varustamisest toiduainetega.
E. KINDEL: Eelarvete koostamisele!
E. VELLESOO: Jõulumeeleolu kauplusse.
Kaubaturu ülevaade.
Teated.

Ühiskaubandus

ÜHISKAUBANDUSE TEOORIA JA PRAKTIKA AJAKIRI

ILMUB KUUS KORDA AASTAS • VASTUTAV TOIMETAJA J. PÖDRA

Nr. 5 — 1937

I aastakäik

Ühiskaubanduse tegelaskonnale

Käesoleval aastal ühiskaubandus sai 35-aastaseks. See aeg on olnud raske ühiskaubanduse arenemise teel, kuid tegelaskond on saanud üle kõigist raskustest, nii sisemistest kui välimistest, ning arenemine-edenemine meie ühiskaubanduses on olnud üldises kokkuvõttes kindel ja tulemusrikas.

Eksimisi on olnud, nagu see on loomulik iga uue suure ettevõtte juures, kuid need ei ole suutnud heidutada tegelaskonda, vaid nad

on mehiselt parandanud oma eksimused ja arendanud ettevõtet edasi selle õilsas sihis.

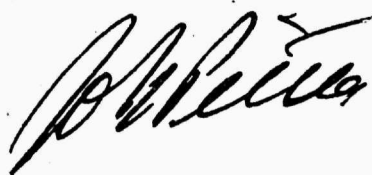
Meie ühiskaubandus on 35 aasta kestel lapsehaigustest ja nooruse eksimustest õnnelikult saanud üle ja aja kestel omandatud kogemuste abil on ta olnud jõuline igasuguseid takistusi ilma raskemate vapustusteta ära võitma, mis elu ühiskaubandusele on alaliselt veeretanud ette.

Meie suurim lugupidamine asja algatajatele, meie ühiskaubanduse pioneeridele, keda ei kohutanud igasugused takistused ega heidutanud eksimused, kes ennastohverdavalt kõrget sihti kaotamata kindlalt sammusid edasi vastu paremale tulevikule.

See parem tulevik, millele nad vastu tõttasid, on praegustel aegadel käes — meie kodumaa, meie rahvas on vaba võõrast võimust, võõrast survest. Meie rahvas on peremees oma isa-isade maapinnal ja meie ühiskaubandus on meie rahva oma kaitse all. Meie rahvas oma seadusandlike asutuste läbi korraldab ise seaduslikku korda ja kaitseb ühistegelikke õilsaid üritusi, mis meie, sadasid aastaid rõhumisi kannatanud rahvamajandust aitab hoogsalt parandada ja seega loob jõulist pinda meie rahva sadasid aastaid pidurdatud kultuuri edule.

Need lahendamad olud, kergendatud tegevustingimused tiivus-
tagu meie ühiskaubanduse tegelasi aina hoogsamale, pidevamale
tegevusele! Head töötulemused meie ühiskaubanduses tõstku
tegelaste töötahet ja jätkaku jõudu suuremateks ettevõteteks,
mida ootab meie rahvamajanduse edu meie ühiskaubanduselt!

Detsember 1937.

Ühiskaubanduse viimased aastad ja ligem tulevik

J. Põdra

Lühikese ajaga on ühiskaubandus end 1932. a. madalseisust tõstnud lõp-
pevaks aastaks rekordarvudesse. Läbi-
müükide kui ka omakapitalide seisu
ja bilansside „tervise“ seisukohalt
oleme tugevamad kui kunagi varem.

Tõusu perioodi üritustest peab
tõstma välja teadlikku ja süsteemi-
kindlat organiseerimistööd kõikides
astmetes. Äriliste operatsioonidega
ja läbimüükidega on ühiskaubandus
hoidnud kogu pealesõja aja väga tuge-
vat seisukohta. Nüüd on aga teised
seni vähemat tähelepanu leidnud ha-
rud jõudnud järele, nii et võime juba
kõnelda ühiskaubandusest kui tervik-
kust. See tervik koosneb organiseeri-
tud tarvitajaskonnast, kohalike ühin-
gute võrgust ja keskühisusest. Veel
on märkimisväärt ühingute ja kaup-
luste võrgu väljaarendamine, perso-
naali kasvatamine, nõuande väljaaren-
damine ja omatööstuse mõtte viimine
tarvitajaskonda ning omatööstuse
arengu esimese faasi teostamine. Nõr-
gemaks on jäänud tulemused liikmes-
konna kogumisel ning omakapitalide
kasv pole olnud nii kiire, kui seda
nõuab kiirelt arenev elu.

Pole mõtet koostada kindlateks aja-

vahemikkudeks ette „aastakuid“, sest
äriline tegevus on selleks liiga palju
mõjutatud üldkonjunktuurist, sõnaga
ühiskaubandusest endast olenematuist
tegureist. Küll võime seada tähiseid
ning sihtjooni. Need käsivad ligemal
aastail saavutada ühiskaubandusele
senisest suuremat osatähtsust üldkau-
banduses, jõuda domineeriva seisuko-
hani tähtsamate tarbekaupade müüki-
des, hoogsalt suurendada liikmeskonda
ja kapitale. Omatööstuse osas lõp-
likult välja arendada ja stabiliseerida
seni algatatud alad. Senine töö on and-
nud kogemused ja kujundanud teatava
omatööstuse ideoloogia. Vaja siit ehi-
tada edasi, võttes juurde uusi ülesan-
deid eeskätt niipalju, kui seda võimal-
davad seniste ettevõtete tulud ja üle-
jäägid.

Hoogsamat ettevõtlikkust ja in-
vesteerimisi võib ühiskaubandus lu-
bada vast siis, kui osutuvad asjatuks
kartused uue üldise majanduskriisi
kättejõudmisest või kui see peaks
uesti ületatama. Ühiskaubandus on
kogunud endasse hinnatava hulga töö-
rõõmsat energiat. Jääb soovida, et
see asjalik segamata töörõõm võiks
meid tiivustada tööle eeloleval aastal.

Tulemusi ETK tegevusest lõppeval aastal

A. Reintamm

ETK 1937. a. tegevuses peegeldub läbikäikude tõus üldiselt võrdselt üldmajanduslikule tõusule. Andmed läbimüükide kohta näitavad, et tõusnud on põllumajanduslikkude tootmisvahendite — väetiste, jõusööda ja seemnevilja läbimüük kogusummas umbes 10%, põllumajanduslikkude masinate ja riistade müük aga umbes 50%. Nende artiklite hinnad on tõusnud vähe ja seega läbimüügid on kasvanud koguslikult. Ehitustarvete läbimüük näitab tõusu umbes 30%, kuid siin suurenemine on sündinud peamiselt hinnatõusu arvel. Õlide ja keemia-kaupade alal on tõus umbes 20%. Siin on mõjunud samuti hindade tõus. Tõusnud on aga ka koguslik müük, näiteks petrooli alal, mis tingitud suurema viljasaagi pikemaajalisest peksust ja bensiini alal jõuvankrite arvu suurenemisest. Toidu- ja paljude teiste tarbimiskaupade müügi suurenemine on tingitud suurelt osalt hindade tõusust. Koguslik läbikäik on siin õige kindlalt stabiliseerunud. Liiklemisvahendite müük on eriti tunduvalt kasvanud hulgaliselt.

Omatööstuse toodang on tõusnud nii väärtuselt kui suhteliselt üldmüügist, moodustades 10 kuu jooksul üldmüügist umbes 21% või väärtuselt $5\frac{1}{4}$ miljonit krooni, mis on eelmisest aastast suurem üle 1 miljoni krooni võr-

ra. Suuremaid omatööstuse käitisi on tubakavabrik, mille toodang on kasvanud 10 kuu jooksul 34%. Ühtlasi on kasvanud ETK tubakavabriku toodangu osatähtsus kogu turu varustamisel, olles oktoobris 46,7%.

ETK üldläbimüük ületab k. a. tõenäoliktult 29 milj. krooni, läinud aasta 24 miljoni krooni vastu, seega oodatav tõus umbes 20%. Sellejuures oli tõus aasta esimesel poolel tunduvalt suurem, umbes 30%, kuid vähenes järkjärgult aasta teisel poolel. Novembris, näiteks, tõus oli ainult umbes 10%. Ka detsembris tõus jääb loodetavasti vähemaks, kuid detsember on üldiselt „väike“ kuu ja see üldpilti enam palju ei muuda.

Ühingute läbimüügid olid k. a. väga analoogilised ETK läbimüükidele. Üldsummas on arvata ühiskaupluste läbimüükide tõusu 25% peale. Ka ühingute juures oli tõus suurem aasta esimesel poolel ($33\frac{1}{2}\%$) ja vähem aasta viimasel poolel.

Sellest meie ei taha järeldada kõrgkonjunktuuri lõppu ja kriisi tulekut, kuid ettevaatus on ka hea asi, eriti aga majanduslikkudes asjades, ja sellepärast peab ühingutele soovitama tagasihoidlikkust tuleva aasta eelarvete koostamisel ja näha ette kulude vähendamise võimalust läbimüükide vähenemisel.

ETK eksporttegevusest 1937. a.

J. Toots

ETK eksportartikleiks olid tänavu kartulid, sigurid, õunad, sibulad, kartulijahu, kalad, marjakonservid, pohlad ja jõhvikad — neist viimased viis esmakordselt. Aasta esimesel poolel oli ka lina, kuid aasta teisel poolel, kokkuleppel K./K. „Estoniaga“, anti lina viimasele üle. Samuti tuli juba aasta algul loobuda kanamunade ekspordist, selle ala monopoliseerimise tagajärjel.

Väljaveetud kaupade kogus ulatub 4700 tonnile 1 miljoni krooni väärtuses. Võrreldes eelmise aastaga on kaupade väljavedu kvantitatiivselt tõusnud enam kui 100%. Üksikute artiklite hinnad on paranenud 10—15%.

Eksporditud kaupade kohta olgu lähemalt tähendatud järgmist:

Kartuleid veeti välja lähemale 4000 tonni 930 tonni vastu eelmisel aastal. Sellest arvust läks 1125 tonni puhtasordilist majesteeti seemnekartulina Argentiinasse, kuna ülejäänud osa turustati söögikartulina Rootsis, Inglis- ja Saksamaal. Seemnekartuli ekspordiga Argentiinasse alustati möödunud aastal, ja kuna meie seemnekartuleid nende omaduste tõttu seal eelistatakse Taani ja Hollandi omadele, läks neid korda müüa juba suuremal määral.

Õunte peaturuks oli Soome, kuhu paigutati lähemale 95 tonni ehk 22% Eestile antud sisseveokontingendist. Peale selle saadeti Inglismaale ja esmakordselt Saksamaale — 15 tonni.

Sigurid ja sibulad leidsid samuti turgu Soomes, viimased küll vähemal määral — veidi üle 20 tonni. Seevastu on aga meie sigur Soomes nõutav ja seal turustasime üle 200 tonni, milline kogus on võrdne eelmisele aastale.

Metsamarjad — 50 tonni — on leidnud nõudmist Saksas ning marjakonservid, värske kala ja kartulijahu teistes maades.

Kõik kaubad on võetud kokku peamiselt ühingute kaudu, mõnel juhul 50—100% ulatuses, kuid on siiski alasid, kus ühinged pole suutnud end kohandada, näit. metsamarjad.

Tuleviku kavaks on koondada kõigi eksportkaupade kokkuvõtmine võimalikult ühingute kätte, valmistades ette ühingute tegelasi kaupade sorteerimiseks ja pakkimiseks, ning püüda leida nimetatud kaubaartikleile avaramaid turustamisvõimalusi. Teatud eeldusi selleks on olemas, kuid raske on esialgu sellest lähemalt rääkida.

Ühingute raamatupidamine ülevaatlikumaks

A. Udam

On ühinguid, kus raamatupidamine võimaldab täielikku ülevaadet kogu ühingu kui ka iga kaupluse ja eritegevusharu tasuvusest ning ühingu seisukorrast. Peale aastaaruande koostatakse kuuaruanded ja iga veerandaasta möödumisel tulemusaruanded.

Kuid on aga ka veel ühinguid, kus raamatupidamine ja aruandmine toimub puudulikult või ei koostata kuua ja tulemusaruandeid üldse.

Raamatupidamise korraldamisele tuleb pöörata tõsist tähelepanu. Uuest aastast alates tuleb korraldada raamatupidamine igas ühingu nii, et oleks võimalik teostada täielikku kontrolli ühingu varade allesoleku ja tegevuse tasuvuse kohta.

Suuremais ühinguis, kus dokumentide üksikasjalik žurnaliseerimine ameerikaviisilises pearaamatus (kassa-memoriaalis) on tülikas, tuleb pidada sellele lisaks puhas kassaraamat ja ostužurnaal.

Kaupade arvestamine peab toimuma sääraselt, et oleks võimalik tuua välja brutotulu iga kaupluse kohta eraldi. Selleks tuleb pidada, kui ühingu on mitu kauplust ja peakauplus jaotatud jaoskondadesse, kaks kaubakontroll-arvete raamatut: üks peakaupluse jaoskondade, teine harukaupluste jaoks. Neis peetagu arveid kaupade ostuomahinnas ja müügihinnas.

Harukaupluste kaubakontroll-arvete raamatu asemel võib pidada harukaupluste kassa-memoriaali.

Kulud tulevad arvestada kaupluste viisi.

Kuna raamatupidamine on tähtsamaks kontrollvahendiks, siis tuleb eriti hoolitseda, et paralleelarvestuse raamatud ja aruanded (kassaaruanded, kaubaaruanded), samuti kõik abiraamatud saaksid võrreldud põhiraamatutega ja ühtlustatud iga kuu. Mingisuguseid selgitamata vahesid ei tohi olla. Praegu tuleb veel tihti ette nähteid, kus mõne kaupluse kaubaaruanded on kaubakontroll-arvetega ühtlustamata mitme kuu eest. See on täiesti lubamatu nähe. Ühtlustamine tuleb viia läbi iga kuu enne kuuaruande koostamist.

Perioodilised tulemusaruanded tehtagu $\frac{1}{4}$ a., $\frac{1}{2}$ a. ja $\frac{3}{4}$ a. möödumisel teoreetiliselt, kui ei tehta inventuuri.

Aastaaruanne põhjengenu korrapäraselt tehtud inventuuril.

Kuu-, perioodilisist tulemusaruandest ja aastaaruandest esitatagu tingimata üks eksemplar keskühingule õigeaegselt, et keskühing saaks teha üldkokkuvõtteid ühingute tegevusest.

Lähemalt raamatupidamisest käsiraamatus „Ühiskaubanduse korraldus“ lk. 146—180.

Lühidalt: raamatupidamine ja aruandmine uuest aastast kõigis ühinguis eeskujulikkude korda!

Selgitustöö teostamisest talvehooajal

E. Timusk

Ühiskaubanduse areng ja tugevus on sõltuvad liikmeskonna suuruselt ja nende teadlikkusest. Selle väärtuslikuma kapitali hankimine, mida koi ega rooste ei riku, on olnud ühiskaubandusele vana, kuid alati uus ja akuutne ülesanne.

Meie ühiskaubanduse majandusliku olukorra paranemise ja ärilise tegevuse tõusuga pole kahjuks suutnud sammu pidada liikmeskonna juurekasv. Et tekkivat auku ühiskaubanduse arengus täita ja raskematel aegadel arengule püsivust kindlustada, peame selgitustööd tegema järjekindlalt viimistletud kavade kohaselt. Seda ei suuda juhuslikud tegijad, mispärast olgu juhatusel esimeseks mureks selgitustöötegitajate leidmine. Viljakamaid tulemusi annab pidevalt töötav toimkond. Vähemates ühingutes ja seal, kus vastav toimkond puudub, peaks vastutuse töö eest võtma endale üks juhatusliige, kes peab leidma endale ka kaastöölised.

Suvine selgitustööperiood on lõppenud. Õige elavalt leidsid kasutamist selgitustöö võtteist õppereisid ja näitused. Talvisel hooajal oleks soovitatav kasutada allpool märgitud viise.

Ühistegevuspäevad, koosolekud, peod, jõulupuud jm. Oleks hää, kui iga ühing organiseeriks aasta kestel vähemalt ühe ürituse, kas ühistegevuspäeva, kõnekoosoleku, tasuta rahvapeo, vaidlusõhtu, omavahelise koosviibimise või jõulupuul näol. Otstarbekohaseks on osutunud, et ühingud 2—3-aastase ajavahemiku järele kogu

ühingu piirkonna läbi töötavad vastavate koosolekute korraldamisega. Samal ajal olgu kaupluste ruumid dekoreeritud, jagatagu ühingu erileheküljega varustatud ühistegelikkude ajakirjandust ja lendlehti. Suuremates ühingutes võivad tegelased ise õppida mõne näidendi ja seda siis mitmes kohas ette kanda. Hää on ka sarnasteks koosolekuteks või rahvapideudeks orkester organiseerida. Käesoleval aastal on raskusi koosolekute ja ühistegevuspäevade kavasse võtta filmide näitamist meelelahutava osana, mispärast koosolekute korraldajatel tuleks organiseerida muusikat, laulu, tantsu, näidendeid, omavahelisi teelaudu jne.

Jõulupuud, ühingu noorte ja vanade ühist perekondlikku koosviibimist ärgu jätku ükski ühing korraldamata kavaga: vaimulik talitus pastorilt, ühistegelik kõne ja lõpuks jõuluvana väikeste pakikestega. Laul ja deklamatsoonid annavad kava sisukusele palju juurde.

Isikuline selgitustöö. See töö on otsene ja seepärast ka tulemusrikkam. Talvel on enam aega, inimestega kokupuutumine sagedam, seega sobivaim aeg isikuliseks värbamistööks. Töö edukusele mõjub ka see soodsalt, et põllumehel kui ka teistel kutsealalistel on enam liikumas raha, sest raha, mis vajalik sisseastumise- ja osamaksuks, on sageli takistuseks ühingu liikmeks astumisel. Tõhusa töö on teinud ja saavad teha äriteenijad, kuid võimalused ei puudu ka juhatusel ja teis-

tel tegelastel selleks. Tehke ettepanek ostjaile liikmeksastumiseks!

Õpperingid. Ühiskaubanduslik selgitustöö on meil juba jõudnud aja-järku, kus on vajalik põhjalikumalt liikmeskonda tutvustada ühistegevuse põhimõtetega ja praktiliste ühingu ellu puutuvate küsimustega. Ühingu-tes, kus agaram juhatus või ärijuht, on kindlasti võimalus ellu kutsuda vastavaid õpperinge.

Praeguste ühistegelaste ülesanne on ka tulevase põlve — noorte — juhtimine ja kasvatamine ühistegevuse tööpõllule. Tuleks püüda luua kontakti kohalikkude noorte organisatsioonidega, nagu ÜENÜ osak., Maanoorte Ringid jt. ja paigutada nende tööka-vasse ka ühistegelik õppering. Olgu märgitud, et õpperingid on välismail, eriti Rootsisis, hinnatud mõjuvaks selgitus- ja kasvatustöö vahendiks.

„Ühistegelistesse Uudistesse“ erilehekülj. Ajakirjanduse mõju inimese mõttemaailma arendamisele on väga suur. Talvel on meie inimestel enam aega ajalehe lugemiseks. Ühinguil oleks nüüd sobiv aeg korraldada, kas iseseisvalt või ühiselt naaberühin-gutega „Üh. Uudistes“ erilehekülgi, käsitledes seal ühingu ja ümbruskon-na ellu puutuvaid küsimusi ja and-

meid. Üksikasjade kohta, nagu ma-terjalide kogumine jne., annab teateid „Üh. Uudiste“ toimetus.

Ühistegeliku ajakirjanduse telli-mine. Ühistegeliku ajalehe tähtsust on pea kõik ühingud vääriliselt hin-nanud ning „Üh. Uudiste“ tiraaž käes-oleva aasta lõpupoolel on üle 27.000 eksemplari. Uute tellimiste koosta-misel ei tohiks unustada ajalehte telli-mast uutele liikmetele. Paljud ühin-gud on ühistegeliku ajalehe ka ühingu alalistele ostjatele tellinud. Kas need juhatused ja ärijuhid, kes seda veel teinud ei ole, ei kaaluks ja telliks eel-olevaks aastaks „Üh. Uudised“ nii liikmetele kui ka alalistele ostjatele.

Naisringid. Ärilise tegevuse kõrval on ühingud hoolitsenud ja aidanud kaasa ka oma liikmete kultuurilistele ja kutselistele huvidele. Töö eduka-maks läbiviimiseks on erihuvilised koondatud eriringidesse. Oma tähtsu-selt ja ulatuselt on meil kõige enam läbi löönud naisringid. Kui alul oli nendega raskusi, siis nüüd on nad mitmes ühingus paratamatu lüli kogu ühingu tegevusest. Neis ühinguis, kus on olemas eeldusi ja veel vastavat ringi pole, oleks soovitatav ellu kutsuda eelolevaks aastaks naisring.

Märkmeid ühingute 1937. a. tegevusest

K. Peterson

Aasta 1937 on lõpukorral. Sel pu-hul ei ole vast üleliigne tuua mõnin-gaid andmeid ühingute käesoleva aas-ta tegevusest.

Meie kaks esimest tarvitajateühin-gut, Antsla Tarvitajateühing ja Sindi

Tarvitajateühing, asutatud aastal 1902, võisid vaadata tagasi oma 35-aastasele tegevusele. Peale nende kahe tähistasid vanemaist ühinguist 4 oma 30-dat, 7 oma 25-dat ja 5 oma 20-dat kestvusaastat. Praegu tegutsevaist

ühinguist on asutatud enne riiklikku iseseisvust 75 ja Eesti Vabariigi ajal 109 ühingut.

Aasta algul oli ETK-l kaubanduslikult teotsevad liikmeid-ühinguid 183, aasta kestel tuli uueltasutatud ühinguid juurde 3 ja lõpetasid tegevust 2. Aasta lõpuks kuulus ETK liikmeskonda 184 tarvitijate- ja majandusühingut. Tegevuse lõpetanud ühinguist liitus Eidapere Tarvitajateühisus Lelle Tarvitajateühisusega ja Torma Põllumeeste Seltsi Kaubandus Osakond anti üle uueltasutatud Torma Majandusühingule. Ühingute kaupluste arv on jõudsalt suurenenud. Nii algas aasta jooksul tegevust 75 kauplust, kuna tegevust lõpetas 17. Praegu ulatub ühiskaupluste arv 537 kauplusele, mis on suurem eelmisest aastast 58 kaupluse võrra. Kauplustest asub linnas 157 ja teistes keskustes 380.

Kõiki andmeid arvesse võttes paistab, et ühingud võivad 1937. a. tegevusega jääda üldiselt rahule.

Tegevuse majanduslikud tulemused selguvad muidugi siis, kui ühingud on koostanud oma aastaaruanded. Loota võib, et rõhuv enamus ühinguid suutis katta kulud tuludega ja jätta ka järele puhaskasu, mis on vajalik omakapitalide täiendamiseks.

Tulemustele ei jäta oma positiivset mõju avaldamata ka ühingute müügi- poliitika suunamine senisest rohkem kergekauba müügile, millisel teenistus kõrgem. Ühingute kaubalaod on muutunud mitmekesisemaks. Ladude täiendamine uute artiklitega mõjus müügile väga elustavalt. Riide- ja pudukaupade, peenrauakauba ja majatarvete osatähtsus ühingute läbimüükides on tõusev.

Ühiskaupluste teenijate küsimus on

omaette probleem. Ühistegevuskooli poolt valmistati lõppeval aastal müügi- alal ette kokku 116 isikut, neist 35 naismüüjat. Vanemmüüjate klassi lõpetasid 45 isikut. Peale selle korraldati 3 lühiajalist praktikantide eelkursust kokku 108 inimesele ja erialaline foto- ja keemiakaupade kursus 37 inimesele.

Kõik see õppinud teenijate kaader leidis ühingutes teenistust ülejäägita ja oli ikkagi veel tunda kibedat puudust teenijaist. Ühingud hindavad tõsiselt kutseliselt ettevalmistatud personaali tähtsust, aru saades, et selles seisab ühingute tegevuse edu pant. Keskühingu teenistusvahendus, kelle ülesandeks on olla ühinguile abiks viinud ja ettevalmistatud tööjõudude palkamisel, leidis ühingute poolt rohket kasutamist.

Kodukaunistamise aktsioonist võtsid ühingud elavalt osa. Hoonete välimusele ja kaupluste ruumide sisustamisele pandi senisest rohkem rõhku ja sellest küljest jõuti tubli samm edasi. Keskühingu arhitektuuris valmistati ühingute kaupluste, aitade ja tööstuste uute hoonete ja ümber- ning juurdeehituste plaane ühes eelarvete ja tööde kirjeldustega kokku üle 40. Kaupluste sisustuste plaane valmistati ühinguile üle 60.

Ühiskaubanduse kutsehariduse arendamise ja süvendamise sihis ilmus sel aastal II trükk käsiraamat „Ühiskaubanduse korraldusest“ ja hakkas ilmuma erialaline ühiskaubanduse ajakiri „Ühiskaubandus“.

Lõpukokkuvõttena võib öelda, et ühingute tegevus 1937. a. möödus suures töös ja rühkimises ülesseatud sihtide poole ja andis rahuldavaid tulemusi.

Tähelepanekuid Šveitsi Tarvitajate- ühingute Keskühisuse V. S. K. küllastamisel

J. Põdra

Šveitsi Tarvitajateühingute Keskühisuse, V. S. K. (Verband schweiz. Konsumvereine), küllastamise eesmärgiks oli tutvunemine selle organisatsiooniga, peamiselt aga nõuande ja selgitustöö korraldamisega.

Šveitsi ühistegevus on koondunud erialalistesse liitudesse. Need on loonud omavahelise komisjoni, millest võtavad osa põllumajanduslikud ideelised liidud, ärilised keskused ja Tarvitajateühingute Keskühisus, V. S. K. Läbisaamine üksikute erialade vahel on sõbralik, väljaastumine üldiste küsimuste käsitamisel on ühine. Erialalised keskühisused piirduvad oma otseste ülesannetega ja hoiuvad segamast teiste tööalasse. Nõnda on saavutatud kõigiti harmooniline koostöö. Kogu ühistegevus on koondunud vabaorganiseerimise põhimõttel ja riigivõim ei mõjuta liikumist ei soodustusega kitsendustega.

Tarvitajateühingute liikumine Šveitsis loeb oma ideelist algust Heinrich Pestalozzi'st. Esimene tarvitajateühing asutati Zürichis 1851. aastal. Tähelepanev on ta selle poolest, et seal esimest korda võeti tarvitusele nimetus „tarvitajateühing“.

Keskühisus, V. S. K., on asutatud 1890. aastal, asukohaga Baselis. 1936. a. oli V. S. K. liikmeks 541 kohalikku ühingut 2436 kauplusega. Ühingute kaubaläbimüük oli 283 miljonit Šveitsi franki. Koondunud ühingute üksikliikmete hulk oli 410.000. Šveitsi elanikkude arv on ümmarguselt 4,1 miljonit. V. S. K. läbimüük 1936. a. oli 188,5 miljonit Šveitsi franki.

V. S. K. ja tema liikmete üldistes töötingimustes tundub võrdlemisi teravat võistluspinget ühiskaubanduse ja erakaubanduse vahel. Brutoteenus läbimüügilt jaekaubanduses on võrdlemisi kõrge ja see on senini võimaldanud ühiskaubandusel maksta üsna suuri ostupreemiaid. Viimastel aastatel on erakaubandus osalt alanud oma brutoteenusprotsenti ning hakanud müüma odavamate hindadega, mis teeb raskeks ühiskaubandusel senistest ostupreemia määradest kinni pidada. Osalt on mitmed erasuurkaubamajad võtnud tarvitusele samasuguse ostude registreerimise viisi nagu see on ühiskaubanduses ja jagavad klientuurile ostutšekke, mille järgi aasta lõpul maksetakse ostupreemiaid. Neile ostjaile, kes ei soovi

kasutada ostutšekke, arvatakse ostu puhul 5—10% hinnaalandust. Tekkinud dilemma, kas suur ostupreemia või madalad hinnad, on ühiskaubanduses senini lõplikult lahendamata.

Organisatsiooniliselt on ühiskaubanduses eesmärgiks tegevuse kontsentreerimine ja ratsionaliseerimine. Seda muidugi vabal algatusel ja soovist saavutada maksimaalseid tulemusi. Tulemusrikkamaks majanduslikuks koostööks leitakse vajalik olevat pidada kõrvalekaldumatut erapooletust, nii parteipoliitiliselt, kui ka usuliselt. Üksikutes ühingutes ilmneb ka seal nähteid, kus poliitilised voolud püüavad ühingu juhtimisel ülevõimu haarata. Nende tendentside vastu võideldakse kõikide veendunud ühistegelaste poolt üksmeelselt. Usulise erapooletuse nõue on arusaadav, kui meeles pidada, et Šveitsis on aastasadade kestes usulised küsimused omanud väga silmapaistva mõju. On ju Šveitsi Zwingli ja Calwini sünnimaa ning veel praegu üksikud usundid omavad elanikkonnale kaugelt suurema mõju, kui seda meie oma juures oleme harjunud nägema.

Erapooletuse nõue on sisse viidud kõikidesse kohalikkude ühingute kui ka V. S. K. põhikirja ja viimases paigutatud koguni teiseks paragrahviks. Šveitsi ühingute põhikirjad on töötatud välja eriti täiuslikkudena ning neisse on võetud rida küsimusi, mis meil püütakse lahendada kodukordadega. Põhikirjad moodustavad nagu lühikese käsiraamatu, kust peale juriidiliste normide ja vahekorra määritlemise liikmed leiavad lahendatuna ühistegevuse põhimõttelised, ideoloogilised ja sisemise asjaajamise küsi-

mused. Paljud sarnased küsimused, mis meil loetakse väga delikaatseiks ja mida seepärast püütakse käsitada võimalikult aralt ja tagasihoidlikult, on seal paigutatud põhikirjadesse, kui endastmõistetavad. Nii on kõikides põhikirjades ette nähtud, et juhul, kui ühing töötab kahjudega, peakoosolek võib ühingu juhtimise kuni saanerimiseni anda üle V. S. K-le. On täpselt määritletud ühingu õigused keskühisuse vastu ja viimase õigused kohaliku ühingu suhtes. Nii saab ühing teatavaid põhikirja paragrahve muuta ainult V. S. K. loal. Põhikirja muutmise kavatsustest ühing on kohustatud keskühisust aegsasti informeerima. Keskühisus võib kohtulikult vastu vaielda ja annulleerida sarnased ühingu peakoosoleku otsused, mis ei ole kooskõlas keskühisuse põhikirjaga või mida keskühisus leiab olevat kahjuliku ühingu majanduslikule arenemisele.

Ühing allub keskühisuse otsusele oma tegevusrajooni määramises. Tüliküsimustes, mis juhtuvad ühingute ja nende liikmete või üksikute ühingute vahel, korraldatakse vahekohus, kuhu V. S. K. määrab põhikirja kohaselt esimehe. Keskühisusel on õigus kohapeal paralleelselt ellu tekkinud ühinguid määrata sundlikvideerimisele, selle juures võib tema oma liikmeks vastu võtta ka uueltekkinud ühingu ja endise määrata likvideerimisele, muidugi juhul, kui vana ühing oma tegevuses näitas puudusi või ühistegelikkudest põhimõtetest sihikindlalt kõrvalekaldumist.

Vaatamata nii drakoonilistele määrustele, on vahekorrad ühingute ja keskühisuse vahel väga sõbralikud ning asjalikud, sest kõik kõrvalekal-

dumised selgetelt ning sirgetelt põhimõtetelt püütakse juba nende tekkimisel likvideerida ja hoida ära sihlikku või kildkondlikku talitusviisi.

Muidugi on sarnased vahekorrad mõeldavad vaid vaimliselt ja ühistegelisel väga arenenud maades. Sihlikkude tendentside mõjulepääsemisel keskkohas võib sarnane suur võim kujuneda hukatuslikuks.

Praegu on keskühisuse otsesel juhtimisel ja saneerimisel ligikaudu 10% ühingute üldarvust.

Välisrevisjoni teostab tarvitajateühinguis V. S. K. See põhineb keskühisuse ja ühingute põhikirjade nõudele. Sunduslikku, riiklikult nõuetavat välisrevisjoni moodust Šveitsis seni ei tunta, kuid võimalik on, et välisrevisjon edaspidi ka seadusandliselt nõuetavaks tehakse.

V. S. K. revideerib ühinguid üks kord aastas. Rõhku pannakse äritegevuse kontrollimisele ja bilansi analüüsile. Revidendile ei ole ette kirjutatud mingit kindlat skeemi või kava, vaid protokollid koostatakse praktikas väljakujunenud korra kohaselt. Revisjonide kestvus on harilikult kaks päeva. Lehitsedes protokolle, võis veenduda, et need olid väga põhjalikult, asjalikult ja ülevaatlikult koostatud, mis näitab, et revidendid peavad omama põhjalikke teadmisi ja pikaajalist praktikat. Revidendid asetsevad piirkondades ja nad teostavad peale revideerimise ka muid nõuandealalisi üldülesandeid.

V. S. K. paneb suurt rõhku selgitustööle ja üksikliikmete kasvatamisele. Selgitustöö vahendid on väga mitmekülgsed. Selgitustöö lähtekohaks — baasiks — on V. S. K. poolt väljaantav ühistegelik kirjandus. V. S. K. kir-

jastuse nimekiri koosneb ümmarguselt 100 numbrist, millede hulgas on mitmed põhjalikud tööd. V. S. K. annab välja seitse ühistegelikku ajalehte ja ajakirja kolmes keeles, milledest kõige suurema levikuga on „Ühistegelik Rahvaleht“, trükitav 300.000 eksemplaris. V. S. K. omab trükikoja 120 töölisega ja rotatsiooniga, kus tehakse vaid ainult keskühisuse töid.

Peale oma väljaannete V. S. K. peab tihedat sidet üldajakirjandusega, mahutades nendesse ühistegeliku tendentsiga artikleid. Selleks saadetakse kõikidele ajalehtedele kätte V. S. K. poolt koostatud artiklid ja ülevaated trükkimiseks küpsel kujul. V. S. K. informatsioon leidvat küllalt heatahtlikku käsitamist pea kogu edumeelses ajakirjanduses, välja arvatud muidugi need ajalehed, kes on otseselt rippuvad erakaubandusest.

Viimasel ajal pannakse rohkesti rõhku ühistegelikkude õpperingide korraldamisele, milleks V. S. K. jällegi kirjastab vajalikud materjalid ja brošüürid. Õpperingide korraldamisel jälgitakse eriti Rootsi eeskujul.

Keskühisuse teenistuses on kaks elukutselist filmioperaatori, kes korraldatavatel koosolekutel ja koosviibimistel näitavad ühistegelikku filme. V. S. K. mahutab aegajalt erakinodesse ühistegelikke lühifilme, umbes 5-minutilise kestvusega, kus käsitatakse peamiselt omatööstuse alasil.

Selgitustööosakonna ülesandeks on naisringide ja majapidamiskursuste korraldamine. Küllaldest tähelepanu pööratakse juubelite ja mitmesuguste pidustuste korraldamisele, millede hulgast eriti väljatõstetavad on noorsoopidustused. Ühistegevuse kokkupuude noorsooga piirdubki peamiselt

noorte õhtute ja pidustuste korraldamisega, kuna teistes maades levinud koolikooperatiive Šveitsis ei tunta. Selleks ei ole seal vajadust, kuna kõik õppeabinõud koolides antakse õpilastele riigi poolt tasuta.

Elavat huvi ühingute liikmeskonnas pakuvad ühingute poolt korraldatavad väljasõidud, kust osa võtavad mitu sada inimest korraga, ja kus selleks kasutatakse harilikult eraronge. Suur osa väljasõite korraldatakse keskühisuse ettevõtetele tutvumiseks, kuid tehakse ka lihtsalt lõbusõite. Väljasõidud korraldatakse harilikult pühapäeviti. Väljasõitude kuludest võtab V. S. K. osavõtjate lõunasöögi oma kanda, kuna muu kulu kannab kohalik ühing.

Üheks propagandavahendiks on ühingute kaupluste vaateaknad, milletele dekoreerimiseks keskühisuse poolt saadetakse kätte juhtnöörid ülesvõtetega. Dekoratsioon aknal kannab alati enam või vähem rõhutatud ühistegelikkude eriilmet. Propaganda üheks osaks peetakse ka ühise hinnapoliitika teostamist ühingutes. Üldmulje selgitustöö korraldusest on, et see toimub võrdlemisi ühtlustatult ja V. S. K. erijõudude juhtimisel, suures osas ka nende tegelikul teostamisel.

Ühingute personaali ettevalmistamiseks peab V. S. K. üleval kooli. Selleks on ehitatud erihoone, kus õppetöö toimub lähedais tingimuses vilunud õpetajate juhtimisel.

Šveitsi ühingute personaal koosneb peamiselt naismüüjaist ja seepärast on kooli peamine tähelepanu juhitud müüjannade ettevalmistamisele. Kooli võetakse tütarlapsi pärast keskkooli lõpetamist. Koolitundi pealt kuulates,

võis tähele panna, et õpilaskond on hästi distsiplineeritud, kiire reageerimisega ja omab hea kasvatuse kodus või üldkoolist.

Müüjannade palgad on küllaltki kõrged. Nii on õppinud müüjannade tasu 250—280 Šveitsi franki ja vanemate müüjannade tasu 280—320 Š. franki kuus. Vilunud kontoriametnikud saavad 400—500 Š. franki kuus. Viimastelt nõutakse stenografeerimist ja masinkirja oskust.

Muule personaalile ja valitud juhtkonnale korraldatakse aegajalt lühiajalisi kursusi.

Nagu kõikides maades, nii ka Šveitsis pannakse viimastel aastatel suurt rõhku omatööstuse arendamisele. Iseloomustav on, et V. S. K. omab vaid üksikuid vähemaulatuslisi tööstusettevõtteid omal nimel. Suurema osa käitiste ülevalpidamiseks on moodustatud V. S. K. initsiatiivil, finantseerimisel ja tegelikul juhtimisel erilised sihtühingud, nii suurveski Zürichis, jalanõudevabrik Baselis, mööblitehas, aiaviljakasvatuse ühing, tubakatehas, piimakeskus ja muud. Peale selle võtab V. S. K. osa mitmetest aktsiaseltsidest. Nii on tema käes aktsiate paketi enamus tuntud aktsiaseltsides „Bell“, „Saf“ ja mitmeis teisis tarbekaupa produtseerivais ettevõttes. V. S. K. juhid isegi ütlevad, et nemad eelistavad enamuspaketi omandamist mõnes tuntud aktsiaseltsis uuesti elukutsutavale ühistegelikkule käitisele. Nende arvates ei seisa küsimuse tuum mitte nimes ja vormis, vaid selles, kuidas ühiskaubanduse ja tarvitajaskonna huvid ettevõttes on kaitsitud. Nende tõenduste kohaselt ei olevat neil senini lahkarmamisi eraakt-

sionääridega ja viimased lepivad meeldi keskühisuse juhtimisega aktsiaseltsis, kui neile ainult maksetakse küllalt rahuldavat dividendi. Eraaktsiaseltsidest osavõtu pärast on ühiskaubanduses esialgu löödud ägedaid põhimõttelisi lahinguid. Kuid nüüd ollakse esialgu võõrastavana tunduva olukorraga täielikult harjutud.

V. S. K. juures ja viimase juhtimisel töötab Šveitsi tarvitajateühingute personaali kindlustusasutus. See kujutab endast pensionikassat, kust invaliidisuse puhul maksetakse pensioni ja surma juhul leskedele ning alaealistele toetust. Kassa tegevus areneb küllalt hoogsalt ja selle bilanss oli tasakaalus 50 miljoni Šveitsi frangiga.

Kindlustatud isikute arv oli 1936. a. lõpul 4.500.

Mõtetevahetusel V. S. K. mõõduandvate tegelastega tunnistasid naalmitmel puhul ratsionaalse demokraatliku printsiibi rakendamise vajadust ühiskaubanduse juhtimisel. Eriti tähtis näis neile olevat kõikumatu erapooletuse loosungist kinnipidamine. Kuna just äsja Pariisis toimunud rahvusvaheline ühistegevuse kongress ühistegevuse algpõhimõtete hulgast jättis teisele kohale erapooletuse nõudmise, siis olid V. S. K. inimesed sellele üsna pahased ja seletasid, et nad sarnasest otsusest on väga pettunud ning sellega kuidagi leppida ei taha.

Inventuuride korraldamisest

P. Simson

Inventuuride läbiviimisel ühingutes tuleb veel nüüdki ette rida puudusi, mis osalt tingitud vananenud meetodest, suuremalt osalt aga vähesest oskusest. Selle tagajärjel inventuur võtab palju aega, muutub tegijatele tüütavaks ja ühingule küllaltki kulukaks. Püüan allpooltoodud ridadega kokkuvõtlikult käsitada selle töö hõlpsamat läbiviimist.

Inventuurid jagunevad aasta lõpuinventuuriks, mille tegemise aeg on tegelastele teada ja kontrollinventuuriks, mida teeb iga korralik ühing oma kaupluses ette teatamata vajaduse korral, aga vähemalt üks kord aastas. Viimasele inventuuri moodusele ollakse mõnel pool vastu, kuid kus tahe-

takse ajakohast kontrolli pidada, sääl see on möödapääsemata. Olen teadlik, et inventuur on raske ja kulukas töö, nõuab tegelasilt palju pingutust, kuid on sääljuures ilmtingimata tarvilik.

Kui tahetakse inventuur läbi viia kiiresti ja nii, et töö tüütavaks ei muutuks, siis tuleb järgmised eeltööd teha:

1. Kaup kontrollida enne inventuuri ja panna hinnad juurde, kus need puuduvad. Sagedasti tuleb ette juhu-seid, et mõnedel artiklitel hinnad on kaduma läinud. Ühesugused kaubad, mis vahepääl olnud hinnamuudatuste tõttu on tulnud mitmes hinnas, tulevad hinnata ühtlaselt.

2. Kaubad, mis nõuavad hinnaalan-

dusi, tulevad aegsasti välja sorteerida, ümber hinnata ja realiseerida enne inventuuri.

3. Riide restid tulevad mõõta ja ümber hinnata tüki hinnale. Inventuuri ajal riide restide mõõtmine ja ümberhindamine on väga aegavõttev töö.

4. Hooajast müümata jäänud kaubad tulevad hooaja lõpul mõõta ja üle lugeda, siis pakkida ja panna kõrvale vastavasse hoiukohta ning koostada nende kohta vastav nimekiri kahes eksemplaris. Nimekirjast üks panna ühes kaubaga kaasa hoiukohta ja teine jäägu kauplusejuhataja kätte, et saaks inventeerimisel ära hoida võimalikke unustusi.

5. Tegelasel tuleb hoolt kanda, et taaradel, mille kaalu inventuuri ajal tarvis läheb, oleks kaal pääle märgitud juba nende valmistamisel või saamisel, näiteks: seebikivi- ja sigurinõud, klaasist monpansjee müügipurgid, nõoriasplid, kraanidega õlinõud, jahu- ja naelasahtlid jne. Päris kahju on näha, kuidas tegelased taara kaalu kindlakstegemisel pääd murravad ja sagedasti on sunnitud neid tühjendamata, mis asjatult palju aega raiskab.

6. Kaubad, nagu pliidiplated, kristad, osalt plekk jm. tuleks hinnata hindamisel tüki hinnaga. Oleks kergem müüa ja veel kergem inventeerida.

7. Kõik taarad tulevad kaubamuretsejaile hiljemalt 15-daks detsembriks tagasi saata, vastasel korral ei jõua kinnitused enne inventuuri enam kätte.

8. Kui võlgnikke olemas, asuda vähemalt kaks nädalat enne aastainventuuri nende sissenõudmisele, sest praktika on näidanud, et nende laekumine

ei lähe sugugi nii libedasti. Lubamatu on ka vana aasta summade mittelae-kumine aasta lõppemisel.

Kui eelpooltoodud inventuuri eel-tööd on tehtud, läheb töö kiiresti, ega muutu tegelastele tüütavaks.

Enne inventeerimisele asumist tuleb lõpetada kassa. Samuti lõpetada hinnaalandus-, hinnakõrgendus-, pakke-, mahakandmis- ja omatarbeaktid. Koostada võlgnike nimekiri ja muret-seda võlglasilt tõendused summade olemasolu ja suuruse kohta. Lõpetada kaubaaruanne, kandes läbi arved, saatelehed, aktid, võlgnikud jne. Kui olemas ostjate poolt ettemakse, siis need selgitada.

Inventeerijate koosseisud on väga mitmekesised oma töö oskuse ja ta-seme poolest. On ühinguid, kus inven-tuur tehakse talgute põhimõttel. Aetakse vilumatuid inimesi kokku, kus muidugi hoolitsetakse ka talgumeele-olu eest. Arvan, et suuremale osale sarnastele inventuuri tegijatele on kõik muu tähtsam kui töö ise. Need isikud takistavad rohkem tööd kui nad ära teevad ja eksimine on siin alati kindel. Kui raha lugemiseks tal-guid ei tehta, siis ei saa ka vastutavad tegelased seda inventuuri juures lu-bada, sest kaup on vastutavale tege-lasele sama väärtusega kui raha. In-ventuur tuleb läbi viia ühingu oma personaaliga ja kui abi võtta, siis vilu-nud ja ustavaid tööjõude.

Inventuur alaku kavakindla eelluge-mise ja mõõtmisega. Kui küllalt juba ette valmistatud, asuvad tegevusse et-teütledjad, kontrollija ja kirjutaja, ku-na teised jätkavad alatud tööd. Tuleb arvestada, et üle keskpärase tasemega kirjutaja jõuab tunnis neli lehekülge kirjutada. Suurtes ühingutes, kus

palju kaupa, võib etteütleva-kirjutaja paare olla rohkem, kuid siis peab varem iga paari tööpiirkond olema kindlaks määratud. Eellugemisel kaup tuleb grupeerida, et hoiduda ülearuste ridade kirjutamisest ja korrutamisest.

Lugejad ja kaalujad võivad olla vähemate kogemustega inimesed. Nad loevad ja mõõdavad etteütlevale kauba ette. Kuid riidekauba mõõtmist peab kindlasti vanem tegelane tegema, kuna siin on harjumust ja oskust vaja. Kaup on kallid ja eksimised siin on seega palju suuremad kui odava kauba juures.

Suurem tähtsus inventeerimisel tuleb panna etteütlevale, kes peab olema täiesti vilunud inimene. Vilumatul tegelasel võtab palju aega ja ta võib kergesti eksida. Etteütleva ülesandeks on koos ütlemisega üteldav kaup kontrollida, mis vilunud tegelasele raskusi ei tekita, kuid pideva pingutuse tõttu on küllalt väsitav. Esimesena üteldagu kauba nimetus, millele järgnegu kauba hulk ja hind. Juhusliku etteütlemise järele on raske kirjutada.

Inventuuri kirjutaja peab olema vilunud tegelane, kes küllalt kiiresti kirjutab, kaup tunneb ja ise kirjutades suudab ka etteütleva tööd kontrollida. Kui etteütleva ja kirjutaja, samuti kontrollija, tunnevad kaupa ja hindades on küllalt kodus, eksimise võimalused on väga väikesed.

Inventuuri läbiviimise kiirus oleneb üldisest töökorraldusest, etteütlevast ja kirjutajast. Teatava riivi või osakonna inventeerimisele järgnegu väike järelkontroll. Üldine järelkontroll järgnegu pääle inventuuri lõpetamist tegelaste poolt, kellede vastutusele tuleb kaup. Inventuuri väljaarvestusel ei tohi kunagi lasta mõlemaid eksemplare korrutada ühel ja samal isikul. Soovitav oleks, et üks eksemplar korrutatakse masinal, teine pääst, sest praktika on näidanud, et nii üks kui teine viis neist võib tuua eksitusi.

Seega olen teinud ülevaate inventuuride korraldamisest. Kui siin oskusega inimesed asja hoolsasti korraldavad, siis polegi inventuur nii tüütav töö, nagu teda sageli seks peetakse.

Kontrollist ja revisjonist

A. Udam

Kontrolli ja revisjoni vajadus tekkis siis, kui üks isik hakkas usaldama oma varade valitsemist teise isiku hoolde ja varade valitsemisel kujunesid volitus- ning usaldusülesanded.

Vanim dokument, milles leidub kutselise revidendi nimetus, on pärit 831. aastast.

Organiseeritud kujul sai revisjoniasjandus alguse 1581. a., mil asutati Veneetsias esimene revidentide ühing riigi kaitse all. Revidendi õppeaeg oli

ette nähtud 6 aastat, mille möödumisel tuli sooritada eksam. Laiema ulatuse sai revisjoniasjandus Itaalias 1880. a. Roomas peetud revidentide kongressist.

Inglismaal on kutselised revidendid tegevuses juba üle 100 aasta. Esimene kutseliste revidentide organisatsioon asutati seal 1854. a.

Ka teistes maades on korraldatud revisjoniasjandust ühel või teisel viisil.

Vaateaken: FAJANSS- JA KLAASKAUBAD.

Vaateakna tagasein ja küljed on kaetud helepunase dekor.-paberiga, aluspõhi tumesinisega. Kauba alusteks on kasutatud metallaluseid, ent nende puudumisel võib neid asendada kastalustega, mis kaetud samuti tumesinisega, ning asetatud võimalikult nii, et kaupade paigutus sarnaneks pildile. Kuuseoks on lõigatud papist, kaetud musta dekor.-paberiga, millele valge kriidiga või värviga tõmmatud okkad. Kütüinal ja valgussõõr leegi ümber on samuti lõigatud papist, kusjuures kütüinal on valge, leek tumepunane ja sõõr kollane. Lint tekstiga on valge, musta kirjaga. Hinnasedelid on kuuseoksa kujulised, lõigatud rohelisest kartongist.

Esimene revidentide kongress rahvusvahelises ulatuses peeti 1926. a. Amsterdamis.

Revisjoni ja kontrolli, samuti nende teostamise viiside vahel ei tehtud varem suuremat vahet. Nüüd leitakse, et kontrolli tuleb igas ettevõttes ja asutises teostada pidevalt ühes jooksva tööga, kuna revisjon võib toimuda ka tagantjärele. Kuid ka revisjonilt on hakatud nõudma tutvumist jooksva tööga, juhiste ja näpunäidete andmist süsteemi kujundamisel ning asjaajamise ja raamatupidamise korraldamisel. *Inspektsiooni* mõiste alla kuulub kontroll niisugusel kujul, kus on nõuetav kõigepealt juhiste ja näpunäidete andmine asjaajamise kor-

raldamisel, varade valitsemisel ja ettevõtte osakondade tööde ühtlustamisel ning alles siis järelvalve juhiste täitmise ja varade allesoleku üle. Inspektsioon võib toimuda ka väljastpoolt.

Jooksev *kontroll* kuulub peamiselt ettevõtte sisemisse korraldusse, kuna *revisjon* võib jaguneda siserevisjoniks ja välisrevisjoniks. Siserevisjoni teostab põhikirjade alusel töötavais ettevõtteis harilikult peakoosoleku poolt valitud revisjonikomisjon. Välisrevisjoni teostab asjatundja väljastpoolt ettevõtte koosseisu.

Varem pandi suuremat rõhku revisjonile ja vähem jooksvale kontrollile.

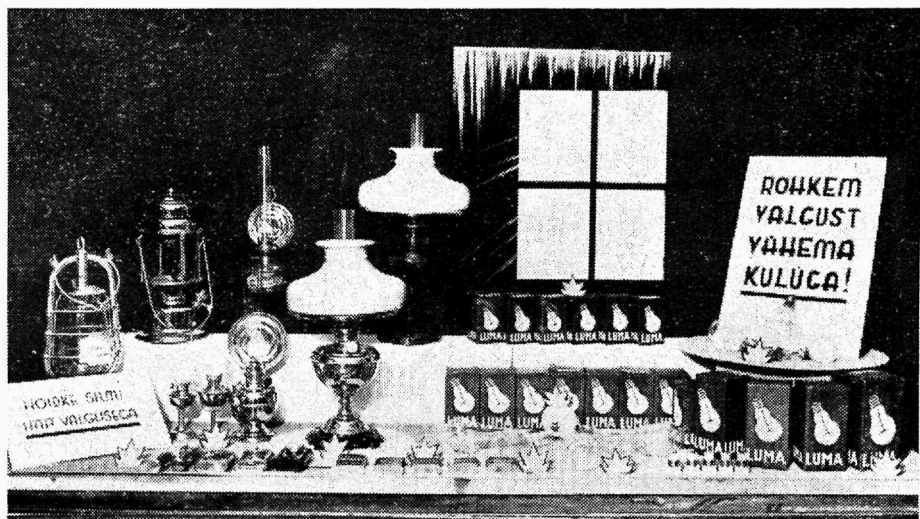

Vaateaken: TOIDU- JA KOLONIAALKAUBAD.

Vaateakna tagasein ja küljed on kaetud tumesinise dekor.-paberiga, millele kinnitatud valged tähed. Seejärel on nii tagasein kui ka küljed kaetud pergamiiniga, mis annab toonile erilise puhta ja maheda sulavuse, luues talviselt lumise meeleolu. Vaateakna põhi on kaetud valgega. Keskel asetsev jõulukuusk, asetsedes tagaseinast eespool, on lõigatud papist, kaetud tumerohelise paberiga, sellele riputatud „lamettad“. Täht kuuse ladvas on papist, mis kaetud tinapaberiga. Ees asetseb valge linaga kaetud ümar laud, millel taldrik, nuga, kahvel, šokoladikarp ja veinipudel klaasidega. Kanamunad on asetatud tumesinisele, aukudega alusele, millel kiri: „värsked munad“. Juustud on metallalusele asetatud klaasplaatidel ja singid-vorstid emailkandikul. Veinipudelite alus on kaetud valgega. Plakat on valge, tumesinise kirjaga. Hinnasedelid on tähekujulised, hõbedased.

Nüüd pannakse aga suuremat rõhku kontrollile ja vähem revisjonile. Kuid ka asjaliku revisjoni tähtsust hinnatakse. Kaubandustööstus-ettevõtteis pannakse eriti rõhku jooksvale kontrollile, kujundades ettevõtte tegevust ja asjaajamist nii, et kontroll toimuks otse jooksva töö juures juhtivate isikute või teiste tööst osavõtjate poolt. Tehingute läbiviimine kahe või rohkem isiku osavõtul loob juba iseenesest kontrolli. Riigi- ja omavalitsusasutuses, kus asjaajamine toimub rohkem šablooniliselt, võib jooksvat kontrolli asendada teataval määral ka revisjoniga.

Varem kulutati palju aega kuritarvituste, väärnämete ja vigade otsimisele ning ärikahjude selgitamisele revisjonikorras tagantjärele. Nüüd on nõutav väärnämete, kuritarvituste, vigade ja ootamata ärikahjude vältimine jooksva kontrolli kaudu. On jõutud arusaamisele, et kauakestvad revisjonid tagantjärele selgitamiste ja uurimistega loovad närveeriva õhkkonna, halvavad töötajate algatusvõimet ja töötahet ning mõjuvad segavalt jooksvale tööle. Eriti on seda tähele pandud veel siis, kui revideerimist toimetab vastutustundeta isik. Niisugused revisjonid toovad ettevõttele suurt

Vaateaken: VALGUSTUSKAUBAD.

Vaateakna tagasein ja küljed on kaetud helepunase (tsinnoober) dekor.-paberiga, aluspõhi tumesinisega. Suur alus tagapool on kaetud valgega. Neljakandiline plakat on lõigatud papist ja kaetud musta dekor.-paberiga; sellele on asetatud kollane aken mustade vaheraamidega ning valge kriidiga joonistatud või paberist väljalõigatud „jääpurikatega“. Tekstplakatid on mõlemad valged, musta kirjaga, rõhutatud punase allakriipsutusega. Sõõr laualambi all aluspõhjal on kollane ning paremal, kõrgemal, elektripirnide jaoks — tumesinine. Hinnasedelid on kollased, punase äärekandiga, oma kujult rõhutades kauba iseloomu.

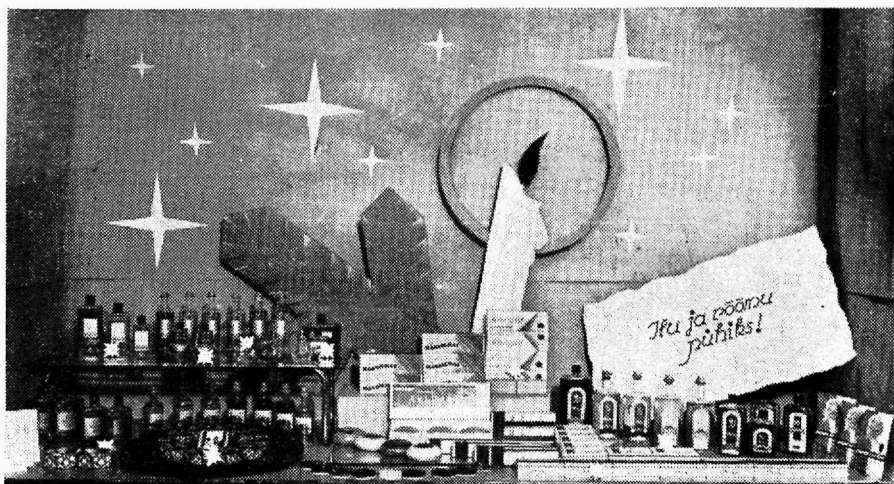
kahju, mida ei ole võimalik üldse hinnata.

Tähtsamaks kontrollvahendiks on raamatupidamine, mis peab võimaldama jälgida ettevõtte varade allesolekut ja tegevuse tasuvust.

Omavalitsuse ajal raamatupidamise lihtsustamise ja töö vähendamise nõudmisega äärmuseni ning kaotati paljusid ettevõtteis igasugused paralleelarvestused ja soovitati paralleelarvestuste asemel raamatupidamise kannete võrdlemist dokumentidega haakimise teel. Arvati, et on küllalt, kui raamatupidamine toimub üldiselt kahekordse raamatupidamise viisi alusel. Nüüd aga leitakse, et raamatute võrdlemine dokumentidega ja haaki-

mised ei täida otstarvet ega suuda asendada kontrolli mõttes paralleelarvestust. Seletatakse koguni, et „haakimine on ainult mõttelageduse järelendus kontrolli juures, mis peaks pandama viivitamatult keelu alla“ (Porges-Schönwandt: „Die Kontrolle“. Berlin, 1926).

Paralleelarvestus on kahtlemata üheks paremaks abinõuks kontrolli teostamisel. Paralleelarvestus seisab selles, et tehing arvestatakse dokumentide põhjal kahes kohas lahus. Näiteks kassahoidja arvestab summad dokumentide põhjal kassakäsiraamatus ja raamatupidaja kassaraamatus (kassa-memoriaalis); vastutav müüja peab kauba sissetu-

Vaateaken: KOSMEETIKAKAUBAD.

Vaateakna tagapõhi ja küljed on kaetud sinise dekor.-paberiga, aluspõhi hõbedaga, alus keskel sinise ja hõbedaga. Vasakul on kaubad asetatud metallalusele. Selle ees, aluspõhjal olev ketas on helepunane, millel ETK puudrid. Keskele ja paremale on aluspõhjale asetatud klaasplaadid vastava suurusega rohelisele paberile. Kuuseoks on papist lõigatud, kaetud rohelise paberiga, küünal on valge, leek punane ja valgussõõr kollane. Kaart paremal on papist lõigatud, valgega kaetud ja musta tekstiga. Tähed tagaseinal on hõbedased või helekollased, hinnaseldid — hõbedased.

leku ja väljamineku kohta kaubaaruandeid ja raamatupidaja kaubakontroll-arvet või suurmüügiäris laohoidja arvestab kauba sissetuleku ja väljamineku laoraamatus (laokaartidel) artiklite viisi ja raamatupidaja teeb seda kaubaraamatus (ka kaartidel). Üldsummade ja kokkuvõtete võrdlemisel, mida toimetatakse vähemalt üks kord kuus, selgitatakse ilmnevad vahed ja niimoodi tekib kontroll.

Rootsi tarvitatuteühingute käsiraamatus, mis koostatud asjatundjate poolt, öeldakse, et parem on korraldada arvepidamist ülevaatlikumalt ja kulutada selleks rohkem aega ja jõudu, nii et see võimaldaks kontrolli teostamist kiirelt ja ei oleks vajadust hilisemate aegaviitvate selgitamiste järele.

Kogu ettevõtte ja tema harude tegevuse kontrollimine, samuti ettevõtte ja tema harude siserevisjon, kui viimast toimetab ettevõtte ametnik, peab olema lõpetatud täies ulatuses enne aastaaruande esitamist nõukogule ja revisjonikomisjonile. Ei peeta kohaseks, et ettevõtte ametnik kontrollib või revideerib möödunud aja eest ettevõtte või selle harude tegevust, aruandeid ja bilansse veel pärast seda, kui need on kinnitatud nõukogu, revisjonikomisjoni või koguni peakoosoleku poolt. Ainult kuritarvituste tundemärkide ilmnemisel peetakse võimalikuks ette võtta niisuguseid revisjone tagantjärele.

Revisjon ei ole mitte siht ega otsustarve, vaid abinõu, mis annab aluse asjaajamise paremaks korraldami-

seks. Revisjon peab olema loov, aga mitte tagasikiskuv, peab toimuma kiirelt ja asjalikult; revisjon ei tohi takistada jooksvat tööd.

Revident peab olema orienteerumisvõimeline, ausameelne, hoiduma väljakutsuvast norimisest ja sihilikust kalalätungist. Revident ei saa olla prokurör ega advokaat, vaid erapooletu ekspert, kes avaldab oma arvamise, annab nõu ja esitab nõudmised temal olevate volituste piires. Ka revidendi töö ja tegevus peab kuuluma asjatundliku kontrolli alla, et vältida liialdamist ja ühekülgstust või asjata ajaviitmist.

Kontrolli ja revisjoni teostamisel tarvitajate- ja majandusühinguis ei saa minna mööda üldtunnustatud põhimõtteist.

Kõigepealt töökorraldus peab olema viidud süsteemi. Selleks on vajalik panna maksma ajakohased kodukorrad ja juhatuskirjad. 1935. a. trükkis ilmunud kodukordade ja juhatuskirjade kavade koostamisel on peetud silmas, et töökorraldus kujuneks niisuguseks, mis sisaldab eneses kõiki võimalikke kontroll-elemente.

Ühingu nõukogu, kus see olemas, juhatus ja revisjonikomisjon täitku omi ülesandeid kodukordade kohaselt ja nõudku, et juhtivad ametnikud — ärijuht, vastutavad müüjad ja raamatupidaja peaksid kinni kodukordadest ja juhatuskirjadest ning oleksid oma töö juures täie huvi ja hoolega. Juhtivad ametnikud jälgigu alluvate tegevust ja andku neile nende tööalal üksikasjalikke näpunäiteid. Esijoones antagu ikka näpunäiteid ja juhtnõore ning alles siis nõutagu korrapärast ja hõrgsat tööd.

Kui töökorraldus on kujundatud

kindla süsteemi kohaselt ja jooksev kontroll on küllaldane, siis on ka revisjonitöö kerge ja lihtne.

Siin olgu siiski juhitud tähelepanu mõnele asjaolule, mis tarvitajate- ja majandusühingute tegevuses ja asjaajamises vajavad allakriipsutamist.

1. Kaubaostud ja -ringkäigu kiirus vajab paljus ühingu senisest tõsisemat kontrollimist ühingu juhatuse poolt.

2. Et vältida kauba seismajäämist ja vananemist, tuleb asjaajajal-juhatusliikmel ühes ärijuhiga vaadata läbi laoseisud kõigis ühingu kauplusis üksikasjaliselt võimalikult neli korda aastas, kuid vähemalt kaks korda aastas ja leida võimalusi seisvate kaupade realiseerimiseks.

3. Juhatusel kontrollida, et kauba müük toimuks määratud hindadega, mis arvestatud, ja et ei oleks omavolilist võlgumüüki. Igasugused võlgumüügid, mis arvestatakse kaupluste letiraamatutes, tuleb ära keelata.

4. Ärijuhtidel teha kontroll-käike harukauplusisse sagedamini.

5. Teha igas kaupluses erakorraline kaupade ülelugemine ootamatult vähemalt üks kord aastas.

6. Lugeda ühingu kassa üle ja võrrelda raamatutega asjaajaja-juhatusliikme ja raamatupidaja poolt vähemalt üks kord nädalas.

7. Pidada arvepidamise raamatud võimalikult päeva-pealt ja koostada kuuaruanded möödunud kuu tegevusest hiljemalt järgmise kuu 10-maks kuupäevaks, kusjuures põhiraamatud olgu võrreldud ja ühtlustatud abi- ja paralleelraamatutega.

8. Iga veerandaasta möödumisel koostada tulemusaruanne ja selgitada

Väljavaateid põllutöömasinate turu kujunemiseks 1938. a.

Ins. G. Liideman

Eelmises artiklis (vt. „Ühiskaubandus“ nr. 3) vaatlesime olukordasid põllutöömasinate turul käesoleval aastal. Need olid kõigiti soodsad ja selle tõttu kujunesid ka lähimüügid suuremaiks kui kunagi varem. Kõiki masinate müügi alal tegutsejaid huvitab küsimus, mida võiksime oodata tuleval aastal. Katsun neid väljavaateid selgitada.

Põllutöömasinate hind koosneb järgmistest kuludest: 1) materjalihind; 2) tööpalk; 3) ettevõtte kaudsed kulud; 4) transpordi- ja vahetalituskulud. Vaatleme üksikuid kululiike eraldi.

Materjalide hinnad, võrreldes mullusega, on tõusnud 50—75 protsenti. Eriti on tõusnud terase ja raua hind. Põllutöömasinate vabrikud seavad järgmise aasta töökava kokku juba õige varakult. Nii on tuleva aasta toodang kõikidel vabrikutel juba kindlaks määratud juuli-septembri kuudel. Ühtlasi on ka toorma-

selle järgi tegevuse tasuvust ja tegevuskapitali otstarbekat kasutamist.

9. Revisjonikomisjoni liikmeil viibida võimalust mööda välisrevidentide ja kaubandusnõuandjate revisjoni juures, et tutvuda revisjonitehnikaga.

10. Revisjonikomisjonil jälgida, et välisrevisjoniprotokollides ja kaubandusnõuandjate revisjoniaruannetes märgitud puudused saaksid kõrvaldatud.

terjalid äratellitud ja selles mõttes masinate hinnad ka juba kujunenud.

Möödunud aastal müüdüd masinad valmistati odavast materjalist, mis oli tellitud juba 1936. a. keskel. Seetõttu oli ka hinnatõusu märgata alles aasta keskel või mõne liigi juures see ei ilmnenu üldse.

Kas on väljavaateid raua ja terase hindade alanemiseks lähemal ajal, mis võiks võimalusi luua masinate hindade soodsaks kujunemiseks? Raua- ja teraseturu olukorraga tutvudes peab ütleva, et selleks niipea väljavaateid ei ole, sest nende materjalide valmistajad on ühinenud tugevateks trustideks ja kartellideks. Pealegi moodustab sõjavarustuse raua ja terase tarve väga suure osa üldisest toodangust, mõnes riigis 25—30%. See tööstusharu on varustatud maksimaalse tööga veel mitmeks aastaks. Nii seisame tõsiasja ees, et siin suuri muudatusi lähemal ajal oodata ei ole ja peame masinate valmistamisel arvestama kallima raua ja terasega.

Tööpalgad näitavad igal pool tõusutendentsi. Palgad on tõusnud nii sisemaal, kui ka välisriigis keskmiselt 5—15%. Ka see mõjutab masinate hindu.

Tööstuse kaudsed kulud tõusevad samuti, sest on tõusnud kõikide kõrvalainete hinnad, nagu tööriistad, koks, kivisüsi, õlid jne. Samuti on tõusnud sotsiaalkulud ja ametnike palgad, peale selle ruumide üürid, remondid jne.

Transpordi kulud on samuti tõusnud, eriti laevaprahid. Ka on paljud teised vahetalituse kulud tõusnud.

Nii näeme, et masinate valmistusega ja transportimisega seotud kulud näitavad üldiselt tõusu. Sellest tingitult peavad tõusma ka masinate hinnad. Hinnatõusu suurus oleneb masinate iseloomust ja sellest, missugusest materjalist masin on valmistatud. Keskmiselt võime arvestada hinnatõusu 15—25% võrreldes 1936. a. hindadega. Loomulikult võib mõni vabrik või firma osa kulusid võtta oma kanda, kuid see ei saa mõjutada hindasid väga suures ulatuses.

Hindade tõus paistab mõnele eba-loomulikuna, kuna praegu räägitakse hindade langusest ja isegi metallide hinnad on langenud. Tegelikult on siin tegemist vaid värviliste metallide (vask, tina, tsink) hinna langusega. Neid metalle tarvitatakse põllutöömashinade juures aga väga vähe. Ka ei mõjuta masinate hinda toorained, nagu puuvill, kautšuk, lina jne., mis on hinnas langenud. Nende ainete hinnalangus võib ainult aja jooksul mõjuda.

Hinnatõus puudutab kõige rohkem ostjaid ja harilikult mõjuvad kõrged hinnad halvavalt ostjaskonna ostuhuvile. Seda peab arvestama ka põllutöömashinade alal. Kuid siin ei tohi unustada teisi tegureid ja nimelt: 1) ostujõudu; 2) tööjõu hindu ja 3) tööjõu saadavust. Ostujõud on meie põllumehel käesoleva aasta rahuldava

lõikuse ja kõrgemate hindade tõttu tõusnud. Põllumehe sissetulekud suurenevad ja tema töövaev saab paremini tasutud.

Palgad on aga samuti tunduvalt tõusnud, isegi 25—30%. Kuid vaatamata neile kõrgetele palkadele, ei ole tööjõudu tarvilisel hulgal saada. Põllumees on raskes olukorras, sest saaduste hinnad on soodsad, ta võiks rohkem produtseerida, kuid puuduvad töötegi-
jad. On loomulik, et sarnases olukorras põllumees juhib suuremat tähelepanu masinatele. Pealegi on masinate nõudlus meie talundites veel väga suur. Ja kui põllumehel on raha, siis katsub ta seda õnudlust ka rahuldada.

Nii oleks siis üldine olukord rahuldav: vaatamata hinnatõusu takistavale mõjule, on olemas teisi soodustavaid asjaolusid, mille tõttu masinate müük tuleval aastal tohiks kujuneda rahuldavaks. Konjunktuuri järkjärgulised muudatused võivad aga ka siin ühte elementi rohkem esile tuua või teist tahaplaanile sundida.

Kui vaatame küsimusele ka kõige tumedamate prillide läbi ja oletame, nagu juba mõnel pool kardetakse, et kõrgkonjunktuuri tipp on ületatud ja võib tulla depressioon — ka sel juhul ei ole masinate müüjatel põhjust olla pessimist, sest kogemused on näidanud, et tagasimineki ei sünni mitte järsku, vaid pikkamööda ja meie võime ka sel puhul oodata tuleval aastal rahuldavat masinate müüki.

Linnade^Tvarustamisest toiduainetega

A. Tealane, agr.

Kui jälgida lähemalt linnade varustamist toiduainetega, siis paistab kohe silma, et see sünnib peamiselt eraettevõtjast vaheltkaupleja kaudu. Tootja on jäänud turul müüdavate toiduainete müüjana vähemusse. Juba teel turgu müüb talumees tavaliselt oma kauba ülesostjale. Selle põhjuseks on mitmesugused asjaolud. Nii ei või talumees suurematele turgudele sõites olla kindel kas temal läheb korda turul saada sobivat müügikohta. Ka pole tal teada linnas kohta, kus võiks kauba realiseerida ilma, et oleks tarvis seda pakkuda mitmes kohas.

Turukaubandust tuleb vaadata mitte üksinda läbimüükide vaid ka kaupade otstarbekohase käsitamise ja puhtuse seisukohalt. Turukauplejad täidavad ainult seaduste ja määrustega ettenähtud hädavajalisi korraldusi, jättes toiduainetega kauplemise nõuded puhtuse ja otstarbekohase pakkimise seisukohalt enamuses täitmata. Turul müüdiv kaup on osalt küll värske ja rahuldava kvaliteediga, kuid ostja ei või unustada, et ka kõik nõrgakvaliteediline kaup realiseeritakse enamuses turgudel ilma, et ostja seda märkaks. Proovina näidatud „värske“ kala, „vastmunetud“ muna või mõne teise „esmajärgulise“ kauba kõrval leiab perenaine kodus oma korvist ka täiesti kõlbmatut kaupa. Toiduainete-turgudel puhtuse ja kaubakvaliteedi seisukohalt ei ole üldiselt määrgata paranemist.

Turukaubanduse korraldamiseks ja otstarbekohasemaks muutmiseks on Lääne-Euroopa riigid teinud väga

palju tööd nii tootja kui ka tarbijate huvides. Enamuses välismaa linnades on ehitatud ajakohased kinnised turuhooned, kus kaupade müük, olenees nende iseloomust, toimub erirühmituste ja osakondade järgi. Turuhoonetes, keldri korral on ajakohased hoiuruumid kaupade hoiuks. Selle tagajärjel on kaupade rikkumine väga väike, mis omakord vähendab vahenduskulusid. Turuhoonete ehitamine on omaette küsimus, mis varem või hiljem leiab teostamist. Käesolevas artiklis meie selle küsimuse juures lähemalt ei peatu.

Tähtsama põhimõttelise küsimuse-na tahaksin siinkohal tõsta üles küsimuse, kas ühingud ei peaks avama oma müügikohti kohalikkudel turgudel. Meie põllumajandussaaduste turutoodangu seda osa, mis saadetakse siseturule, hinnatakse 60 miljonile kroonile aastas. Suurem osa sellest realiseeritakse turgudel. Kui siia arvata juurde veel värske kala kaubanduse, siis saame summa, mille osatähtsus meie üldmajanduslikus ringkäigus ei ole sugugi väike.

Tähtsamatel turgudel peaks olema võimalik avada kohalikkude ühiskaupluste poolt ostu-müügi kohti. Nende müügikohtade-müügilaudade ehitusviis ja sisemine korrastus peaks olema parem kui seda näeme igapäev turgudel. Kõigepealt on võimalik puhtuse osas tuua palju paremusi. Sellele tulgu veel juurde müügitegelase eeskujulik ostjate teenimine ja riietus, hea kaubakvaliteet, ajakohane pakkimine ning mitmekesine kauba taga-

vara. Turgudel ühiskaubanduse poolt müügikohtade avamine esialgu võiks tulla kaalumisele seal, kus nädalas vähemalt kolm päeva peetakse turgu. Seejuures tuleb kõigepealt muidugi kaaluda tasuvuse küsimust ja teha enne üksikasjalik kalkulatsioon.

Turukaubanduse mõtte arendamisel kerkib paratamatult küsimus kuhu paigutada tegelaste tööjõud neil päevadel kui turgu ei peeta. Neid tööjõude peaks saama hea korralduse juures kasutada eduga pea- ja abikauplustes kokkuostetud mitmesuguste põllumajandussaaduste kvaliteedilise liigitamise ja pakkimise juures.

Lõppkokkuvõttena olgu märgitud:

1) meie linnade toiduaineteturud on

puudulikus seisukorras, nende arenmises pidurdavaks teguriks on vastavate turukaubamajade, hoiuruumide ja organiseeritud kaubanduse puudumine;

2) meie turukaubandus on era-kaubanduse kätes, ühiskaubanduse juuretulek aitaks tuua asjale parandavat edu, hindade reguleerimise, kaubakvaliteedi, pakkimise ja puhtuse seisukohalt;

3) kohalikud turud peegeldavad põllumajandussaaduste hindade ja tagavarade seisukorda. Ühiskaubandus põllumajandussaaduste ostu-müügi alal ekspordiks on võistlusvõimeline vaid siis, kui ta pidevalt tunneb kohalikku turgu.

Eelarvete koostamisele!

E. Kindel

Aasta lõpp on lähedal ja peagi selguvad ühingute tegevuse tõelised tulemused. Senised andmed näitavad, et läbimüügid ja tasuvus, võrreldes eelmise aastaga, on üldiselt tõusnud. Ühenduses läbimüükide ja tasuvuse tõusuga suurenesid paratamatult ka kulud. Neid tehti vastavalt tarvidusele, kuid ka üle selle. Eelarve jäi sageli kõrvaliseks asjaks, kuna tegelik elu selle ületas. Kulude suurendamise põhjenduseks võeti tihti läbimüükide numbriline osa ja tõusuprotsent ning elati lähedamalt.

Teenistusprotsent on võrreldes eelmise aastaga üldiselt langenud, või kui see on püsinud või isegi tõusnud, siis seda peamiselt hinnakõrgenduste arvel. Sageli on aga see võimalus jäetud kasutamata. Samuti ei ole igal-

pool tervetest kalkulatsiooni põhimõttest kinni peetud, vaid müüdi kaupa harjunud kommete kohaselt. Näiteks, kui läinud aastal oli raua müügihind 15 senti kg ja teenistus 1 sent kilolt, s. o. 6,6%, käesoleval aastal aga müügihind 24 senti kg ja teenistus ka 1 sent kilolt ehk 4,1%, siis on otsene vähemteenistus tervelt 2,5%. Kuid see ei ole ainult. Me teame, et ühenduses hindade ja läbimüügi tõusuga suureneb ka teatav liik kulusid. Need on: intressid, läbikäigumaks, kindlustuskulud ja mõningail juhtudel ka palgad, kui neid tasutakse läbimüügi alusel. Samalaadilisi nähteid võib esineda ka teiste hinnastõusnud kaupade juures ja mida suurem hinnatõus, seda suurem viga kalkulatsioonis. Seejärel tuleb silmas pidada, et kui hind

tõuseb, tuleb tõsta ka võimalikult teenistust. Seda õigustab tõusva hinnaga kaasas käiv kulude tõus ja eelarves ettenähtud tulude poole täitmise vajadus.

Eelmitel ja osalt ka käesoleval aastal paljud ühingud töötasid edukalt talusaaduste vahetalituse alal ja need operatsioonid suutsid katta osa üldkuludest ning jätta isegi ülejääke.

See julgustas ühinguid muretsema oma autosid, kuna neid võis tasuvalt tööle rakendada edasi-tagasi vedudel. Käesoleval aastal on talusaaduste alal aga läbikäik ja sellega ühenduses ka tasuvus tunduvalt vähenenud, sest et mitmete talusaaduste kokkuostmiseks ja ümbertöötamiseks on asutatud eriettevõtteid, nagu „E. Munaeksport“, „Viljasalv“ jne. Sellest tingituna tuleb revideerimisele võtta oma autode tasuvalt kasutamise võimalused seal, kus seda on kasutatud talusaaduste ja kõrvalharude arvel.

Kõrvalharude tegevuskasude vähenemist või ärajäämist suudab käesoleval aastal enamasti katta kaubanduslik tegevus, kuna olukord oli soodus. Kohtades, kus aga ei ole osatud kasutada võimalusi ja kus eelmiste aastate tegevus on püsinud kõrvalharude najal, võib tekkida raskusi ülejääki näitava aruande koostamisega.

Oleme korduvalt kuulnud võimalikust tagasiminekest majanduselus, mis võib järgneda käesolevale tõusuaastale. Seepärast peame algama uut tegevusaastat äärmise ettevaatusega. Selleks tuleb eelarve mõiste ausse tõs-

ta ja see kohe koostada, et tegevust aasta algusest peale selle järgi korraldada.

Eelarve koostamise kohta leiduvad näpunäited käsiraamatus „Ühiskaubanduse korraldus“ lk. 67—68.

Loodetavaks lähimüügiks võiks eelarves võtta käesoleva aasta müük miinus 15—20%. Kuigi käesoleva aasta täpne brutotuluprotsent ei ole veel teada, võib seda siiski ligikaudu teha kindlaks teoreetilise tulemusaruande järgi. Väiksemas ühinguis on see aga kindlakstehtav kohe peale kaupade ülelugemist ja inventuuride väljaarvamist. Igal juhul tuleks eelarves brutotuluprotsent kindlasti väiksem võtta, kui see oli käesoleval aastal, eriti seal, kus tänavune brutokasuprotsent on tõusnud hinakõrgenduste arvel.

Eelarve kulude poole koostamisel on kasutada käesoleva aasta tegelikud kulud. Juhul, kui tulude pool ei võimalda eelmise aasta ulatuses kulusid teha, tuleb võtta tõsiselt kaalumisele kulude kärpimise võimalused. Ja järeleandmisi teha alles siis, kui tegevuse tulemused (teoreetilises tulemusaruandes) ületavad eelarves ettenähtud tulud.

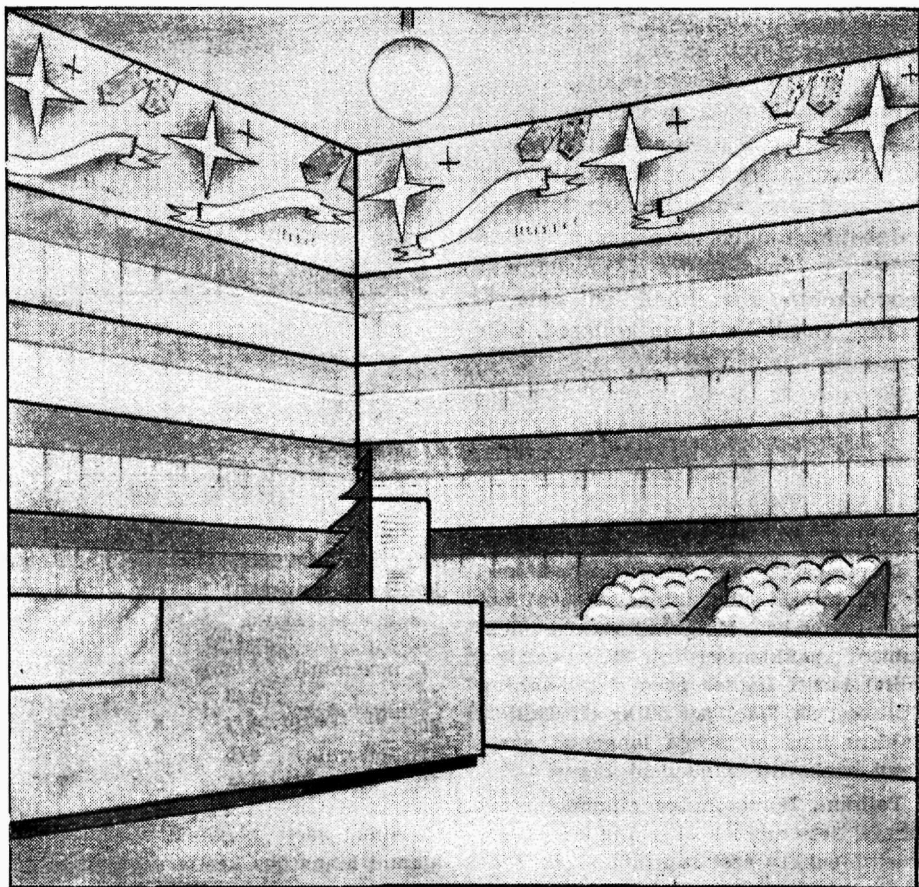
Võlgumüük lahtisel arvel tuleb aasta algusest peale kindlakäeliselt lõpetada, sest ka see võimaldab kulusid vähendada ja hoida ära ettenähtamatuid kahjusid.

Ühe sõnaga: ettevaatust kõikidel aladel, see on parim abinõu, millega võib kindlustada rahuldavaid tulemusi ka eeloleval aastal.

Paljud jõuluostud sünnivad meeleolu mõjul. See *pühademeeleolu* peab tungima inimesesse juba vaateakna taga. Säält see kutsugu ostja sisse ning siin kõikjal teda ümbritsedes süvendagu seda pidulikku, ootuseärevusega segatud pühadetunnet, mis on nakatav igale noorele ja vanale. Kogu kauplus oma sisekorrastuselt ja -dekoratsioonilt peab kajastama lähenevaid

jõulupühi. Pidulik, pühade-eelne ai-
mus peab elama ja õhkuma igas välja-
panekus, igas kaubas, igas detailis.

Mõjuvaks abinõuks pühade meelde-
tuletamisel ja meeleolu loomisel on
jõuludekoratsioon kaupluse riiulite
kohal. Tühja, riiulite ja lae vahelise
pinna kasutame mitemsuguste deko-
ratiivsete plekkide, kujutiste, sõnade
ja lausete paigutamiseks, mis peavad

Pilt nr. 1.

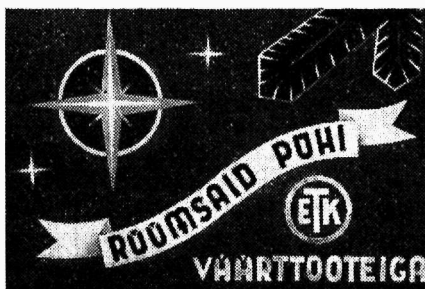
sümboliseerima või rõhutama üksikuid momente, päevi, pühi või kaupu. Käesoleval juhul kasutame seda jõuludekoratsiooniks, meeleolu loomiseks. Sellega täidame huviküllaselt muidu nii igava pinna ning suurendame kaupluse sisedekoratsiooni ilulist külge, tuues ostutehingusse tähtsa momenti — meeleolu.

Juurdelisatud pilt nr. 1 näitab ühe sellise jõuludekoratsiooni asetust riiulite kohal, kuna pilt 2 näitab dekoratsiooni üksikosi.

Valmistame selle järgmiselt: Riiulite ja lae vahelise vaba pinna katame tumesinise (võib ka olla mõni muu sobiv värv) dekoratsioonipaberiga. Sinna peale kinnitame enne papist või kartongist väljalõigatud ilustused, kujutised ja sõnad, millede värvideks on: keskmine, valge lint on lõigatud valgest kartongist või papist ja kaetud paberiga, varjutades tumedamaks murdekohti. Kiri lindil on punane. Tähed, vasakul ülal on kollased, sõõr

hõbedane. Kuuseoks on tumerohelisest kartongist või jällegi papist ja kaetud värvilise paberiga. Okkad oksale on tõmmatud peale valge kriidiga või värviga. ETK märk ja sõna selle all: „väärttooteiga“ on kullavärviline.

Kõik need üksikud plekid võib asetada tihedalt kokku (nagu pildil näha) või harvendada, moodustades siiasinna neist iseseisvad dekoratiivsed plekid. See kõik oleneb ruumist, ajast ja võimalustest.

Pilt nr. 2.

Kaubaturu ülevaade

SUHKUR

Novembrikuus ja detsembri esimesel poolel näitasid suhkruhinnad pidevat languse tendentsi. Kõige odavam moment suhkru pakkumisel oli 28. november, millal küsiti Inglise peenkristall-suhkru TLS eest sh. 7/5½ per 50 kg cif Tallinn. Suhkru hind oli seega langenud aasta algul maksvate hindadeni tagasi.

Tallinna Börsikomitee hinnanoteering näitas detsembri keskel Inglise peenkristall-suhkru eest suurmüügil kr. 45—45.25 100 kg eest bruto/neto franko va- gun Tallinnas.

Inglise peenkristall-suhkrust TLS küsiti cif Tallinn 50 kg bruto/neto eest otsekohe se laadimisega:

	1935	1936	1937
1. novembril	6/4	6/1	7/10¾
10. „	6/3	6/4	7/8¼
20. „	6/3	6/2	7/6½
1. detsembril	6/5	6/1½	7/7
10. „	6/4½	6/1	7/7

Läinud aasta neljanda veerandi algul alanud hinnatõus kestis aegajaliste köikumistega kuni käesoleva aasta augustini. Siis jäi hinnatõus seisma ja algas

pikaldasema tempoline langus, mis on kestnud senini.

Inglise peenkristall-suhkur TLS maksis sellel ajavahemikul järgmist hinda:

	cif Tallinn		Suurmuühing hind Tallinna Börsikomitee noteerimiste järgi (keskm. hinnad) kr.
	sh.-tes 50 kg eest	kr.-des 100 kg eest	
Okt. algul 1936. a.	5/6—5/8	10.25	42.75
jaan. algul 1937. a.	7/1	13.—	43.63
juuli „ 1937. a.	8/2	14.99	44.73
aug. „ 1937. a.	8/5	15.45	46.25
dets. „ 1937. a.	7/7	13.92	45.38
dets. keskel 1937. a.	7/7	13,92	45.13

RIIS.

Aasta alguseks tõusid riisihinnad kõrgseisu. Põhjuseks oli riisi tagavarade vähesus Euroopa turgu varustavates tootmispiirkondades ja import-eksportmais. Mõned riisisordid kadusid turult hoopis. Lõikuse väljavaadete selgumisel hinnad hakkasid langema ja jõudsid madalseisu maikuuks. Alates mai keskelt püsis hindade tõusu tendents, põhjustatult prahihindade tõusust, poliitilistest pinevustest tootjais mais ja Vahemerel ning tagavarade vähenemisest.

Praeguseks on riisihinnad jäänud püsima seisu, mis on aasta alguse ebanormaalselt kõrgetest hindadest madalamad, kuid aasta keskpaiga hindadest siiski tunduvalt kõrgemad.

Nii maksus Burma II per 50 kg cif Tallinn:

jaanuaris	11/3
märtsis	10/10,5
aprillis	10/7,5
mais	10/4,5
oktoobris	10/7,5
novembris	10/7,5

Praegu pakutakse sama kaupa hinnaga sh. 11/3 per 50 kg cif Tallinn.

Kuna uue lõikuse väljavaated on teataval määral selgunud, siis pakutakse riisi juba uuest lõikusest tellimuste täitmiselega märtsis/aprillis. Uue lõikuse riisi pakutakse praegu sh. 2/6 per 50 kg odavamini, kui vana lõikuse kaupa. Sellepärast võib arvata, et vana lõikuse kauba hind on saavutanud kõrgseisu sh. 11/3-ga ja sellelt tasemelt võib oodata hinna tagasiliikumist juba algava aasta esimesel veerandil.

SOOL.

Soola hinnad on püsivad. Aasta kestel oli NSVL-l kavatsus oma soola hinda tõsta — peajasjalikult laevavedude kallinemise arvel. Kuid importööride koostöö tõttu ei tulnud neil kallima hinna pidamisest midagi välja ja vene soola ostuhind langes endisele tasemele tagasi. Arvesse võttes, et laevaprahid näitavad languse tendentsi, võib loota, et soolahinnad ka tuleval aastal püsivad samal tasemel.

HEERINGAD.

Heeringahinnad suvepüügi kalal olid läinud aastatest kallimad ja tõusid I-se Trade Markide eest juba kuni sh. 52/— tünn Matties kala eest cif Tallinn. Hiljem hinnad alanesid siiski püügihooaja algul olnud sh. 44/— peale.

Šoti heeringasoolajad on viimastel aastatel läinud rohkem hinna kui kvaliteedi võistluse peale välja ja selle tagajärjel, mitte ainult meil Eestis, vaid ka Soomes ja mujal, importöörid reklaamivad šoti heeringate nõrga kvaliteedi suhtes.

Meil kõikidel importööridel on mitmed margid kas pehmeks või koguni hapuks läinud. Ka kodumaa kalalaevastiku töö polnud saadud andmetel õnnelik, nad müüvad oma islandi heeringaid kr. 18.— kuni kr. 45.— tünn.

KODUMAA KALAKAUBAD.

Kilupüük on läinud hooajal olnud erakorraliselt väike. Meie kodumaa randades püütud kilud ei suutnud varustada kohalikke kalatööstusi ning nad olid sunnitud hulgaliselt vedama kilu Soomest sisse. Soomest sisseveetava kilu kg hind kõikus 40—45 senti piires, kuna meie oma randades püütud kilu maksis turul keskmiselt 65—70 senti. Oli isegi juhuseid, kus kilu kg eest turul küsiti kr. 1.—.

Värske kilu kõrge hinna tõttu on tõusnud ka kilukaupade hinnad, kuid hoolimata kõrgetest hindadest on nõudmine puht kilukaupadele elav. Kehva sügis-püügi tõttu on kilu tagavarad väikesed ja paljud kalatööstused olid sunnitud peeneid räimi ja kilusid segamini sisse soolama. Kilude ja peenräimede vahekorrd on ebamõeldavalt vähenenud, kuidas püügid juhtusid olema randades. Soolatud kaup lasti müügile segakala nime all. Valmiskauba hinnad olenesid sellest, kas ämbrites oli $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{2}$ või $\frac{2}{3}$ kilusid.

Sügisene räimepüük oli rahuldav, mille tõttu randadest tuli müügile palju soolasilku. Soolasilkude suurmüügi hinnad on võrdsed möödunud aasta hindadega. Silkude tagavara on küllaldane. Kaup on hilise müügiaja tõttu hoiukõlvuline, mille tõttu ka ei ole oodata erilisi kõikumisi silguhindades.

RIIDEKAUBAD.

Käesoleva aasta alguses tõusid puuvilla hinnad väga kõrgele, villa hinnad tõusid kuni juulikuuni. Toormaterjalide hindade tõusu tagajärjel tõsteti tehaste poolt kauba hindu: puuvillastel aprillija maikuus, villastel kaupadel juulikuus. Maikuust alates hakkasid puuvilla hinnad kiiresti alanema ja novembrikuu lõpuks olid hinnad langenud kõrgseisust üle 50% nii, et praegune hind võrdub umbes 1936. a. algkuude hindadele ja

olid veel õige vähe kallimad kui eelmisel madalseisul. Villa hinnad on senini näidanud õige väikest nõrgenemist, vähemalt võib öelda, et villased kaubad hinnas enam ei tõuse. Villase kauba, nagu ülikonna- ja palituriite valmistamine võtab umbes pool aastat ja villa hindade liikumine on aeglasem, siis hindade alanemist ei või loota niipea, kuigi villahind näitab pidevat alanemist.

Teoreetiliselt peaks ka valmiskaupade hinnad alanema, kuid tegelikult käib valmiskauba hinna muutus umbes aasta aega hiljem. Tehased põhjendavad hinnamuutuse viibimist laos olevate toormaterjali kui ka valmiskauba tagavaradega, mis olevat kalli hinnaga ostate toormaterjalidest valmistatud.

KANEP.

Näib, et alanud üldine toorainete hinnalangus pole seni veel suutnud avaldada mõju kanepile.

Peamiselt on see maksev india kanepi kohta ja see on ka arusaadav, sest praegune hinnaseis on veel läinud aasta lõikusest, kuna uue lõikuse kanep jõuab Euroopa turule alles tuleva aasta märtsi-aprillikuus.

Toome allpool näiteks Eestis tuntuimad Bombay kanepi keskmiste sortide võrdlushinnad cif London per ingl. tn.:

	Aprill 1937	Nov. 1937
Itarsi	£16—19	£18.10—21
Sewnee	£14.10—16.10	£15.10—18
Philibith	£12—15	£14—15

Nagu sellest selgub, näitavad kanepi hinnad vastupidist tulemust, s. o. languse asemel need on tõusnud.

Teine võrdlus on veel huvitavam. Kui meie võtame aluseks 3-aastase perioodi sama tooraine kohta, siis näeme, et kõrgeim seis nendel sortidel oli aprillis 1934. a. ja nimelt maksus:

Itarsi	£29.—.—
Sewnee	£28.—.—
Philibith	£19.5.—

Näib, et madalaim hind oli k. a. aprillis ja vaevalt on loota, et ta tuleva aasta esimesel veerandil selleni või isegi madalamale langeks.

RAUD JA PLEKK.

Aasta teisel poolel oli kaubasaamine juba kiirem ja hinnad kindlad. Siseturul siiski oldi ostudega tagasihoidlik, kuna oodati metallhindade üldist langust. Nn. värviliste metallide (vask, tina, tsink) hinnad läksidki välisturul tunduvalt alla, kuid rauahind jäi püsima. Ühenduses sellega on ka raua- ja plekihinnad siseturul püsinud muutama augustikuust alates ja praegused suurmüügihinnad on kooskõlas välisturu hindadega.

ÕUNAD.

Tänavused õunad olid sooja suve ja sügise tõttu enamuses juba puust võttes ülevalminud, millest tingitud nende alahoidavus on lühem 2—3 nädalat. Praegu on müügil veel sibulasordilisi õunu, milledest ka parema kvaliteediline eksportkaup sisaldab rikkemise tundemärkidega õunu. Jõulukaubana sibulaõunu jätkub veel küllaldaselt. Punasevärvilisi teisi talvesordilisi õunu on müügil väga piiratud arvul ja nende hind on 50—70 senti kg. Parema kvaliteedilised sibulaõunad maksuvad kastiviisi müües 35—45 senti kg ja nõrgema kvaliteedilised 15—25 senti kg. Õunte eksportkohaag on lõppenud.

KANAMUNAD.

Värskete kanamunade hinnaks kastiviisi müües on kr. 1.20—1.30 kg, s. o. kr. 25—27 kast. Konservitud munade hinnaks on kr. 20—22 kast. Vähese toodangu tõttu on värskaid kanamune turul piiratud arvul, kuid peale pühade on oodata toodangu tõusu ja hinnad kalduvad siis tõenäoliselt langusele.

KARTULID.

See mnekartuleid on senini eksportööride poolt ostetud kokku umbes 10.000 tonni, millest eksporditud umbes pool. Teine pool loodetakse saata välja detsembrikuul. Majasteeti ja varajastkollast on põllupidajail vähesel arvul veel realiseerida. Ekspordi jaoks müüa on väljavaateid vähe, kuna talveilmad takistavad kaubasaatmist ja ka välismaa nõudmised on tagasihoidlikud. L.-Ameerikasse pole seemnekartulit enam võimalik saata, kuna sealne kartulipane on jaanuaris ja veebruaris ning viimane väljasaatmine Tallinnast oli 11. detsembril. Ekspordivõimalusi on Vahe-mereriikidesse.

Söögikartulite järele nõudmine on Rootsi turul hea, millest tingitud ka kokkuost on elav. Makstakse raudteejaamades kr. 2.70—2.80 kvintalist.

Tööstukartulist makstakse 12—13 senti tärglise kg eest.

LINA.

Linahinnad langesid oktoobri lõpul ja novembrikuul umbes 20%. Novembri lõppnädalal jäi hindade langus seisma ja detsembril esimesel poolel leidis aset hindades väikene paranemine.

10. det. noteeriti:

	Võru ja Petseri lina	Mujal Eestis
R	107	105
HD	98	96
D	89	87
OD	80	78
LOD	71	69
H	62	60
	Takk I sort	65
	Takk II „	59
	Takk III „	49
	Tendents püsiv.	

Arvestades eelmiste aastate hindade liikumisega võib oodata detsembri lõpul ja jaanuari algul linaturul vaikset tegevust ja seega ka hindade nõrgenemist.

KÜTTEÖLID.

Bensiini hind näitas välisturul alates k. a. algusest kuni sügiskuudeni järjekindlat tõusu. Kõrgem hind oli juuli-augustikuudel, ületades umbes 17% aasta alguskuude hinna. Alates oktoobrist bensini hind veidi nõrgenes, langes veebruari-märtsi tasemele, milline on aga siiski veel umbes 12% kõrgem 1936. a. detsembri hinnast. Siseturu hinnad on tõusnud hoopis tagasihoidlikumalt, olles praegu 10% kõrgemad aasta alguse hindadest, kusjuures see tõus sisaldab peale kauba netohinna tõusu veel ühesendilise aktsiisimaksu tõusu kg kohta.

Petrooli hind hakkas tõusma juba läinud aasta lõpul ning saavutas k. a.

kohta oma tippseisu jaanuari-veebruari-kuudel. Kevadel ja suvel võis märgata väikest hinnanõrgenemist. Alates augustist tekkis uus hinnakõvenemine ning oktoobriks oli jälle saavutatud jaanuari tase. Võrreldes m. a. lõppkuudega on praegune hind umbes 45% kõrgem. Sissemaahindade tõus algas alles k. a. märtsis ning võrreldes mai lõpuga on kogu tõus seni piirdunud 25%-ga.

Nafta välisturu hind on senini pidanud sirgjoonelist tõusutendentsi. Novembris oli naftahinna kõrgeim seis, ületades m. a. lõpukuud 48%-ga ja k. a. alguskuud 15%-ga. Siseturu hinnad tõusid aasta esimesel veerandil ning jäädes sellest alates püsima, ületavad m. a. lõpu- ja alguskuud umbes 38% võrra.

T E A T E D

Ühistegevuspäevad peetakse tähtsamais keskusis Ühistegevuskoja ja teiste keskasutiste korraldusel. Senini on juba päevad peetud Tartus, Viljandis, Kuressaares ja Tallinnas.

Sindi Tarvitajateühingul möödus 30. novembril k. a. 35 aastat tegevuse algusest.

Ühistegevuskoja üldkoosolek peeti Tallinnas 8. detsembril k. a. Kinnitati Koja 1938. a. eelarve tulude-kulude tasakaalus kr. 122.200.

Ühiskaupluste Ärijuhtide Ühing pidas

4. detsembril k. a. oma peakoosolekut. Ühingu auliikmeks valiti ETK juhataja J. Põdra. Kutsetunnistused anti välja järgmistele isikutele: J. Scheller, A. Eller, A. Mäeorg, K. Ormus, V. Ülenõmm, L. Jõgiste, H. Villo, O. Vaga, E. Kind-siko.

E. Ü. L. Ühistegevuskooli Vil! Kogu pidas 5. dets. k. a. oma peakoosolekut. Kogu auliikmeks valiti Ühistegevuskooli juhataja J. Kütt. Kogu uude juhatusse valiti: V. Karu, H. Ehasalu, S. Vistis, P. Saretok ja L. Vinkel.

Väljaandja: Eesti Tarvitajateühisuste Keskühisus. Toimetus ja talitus: Tallinn, Narva mnt. 27. Tellimishind aastas 1 kr. 50 senti. Üksiknumber 30 senti.

Trükitud Eesti Ühistrükikojas, Tallinnas, 21. detsembril 1937. a.

Ajakiri

„Ühiskaubandus“

käsitab ühiskaubanduse põhimõttelisi, organisatsioonilisi ja käitismajanduslikke küsimusi;

avaldab kirjutisi kaubatundmise, vaateakende, hinnakalkulatsiooni, selgitustöö, talusaaduste turustamise, juriidiliste küsimuste jne. alalt;

toob ülevaateid turuoludest ja teateid organisatsioonide tegevusest.

„Ühiskaubanduse“

lugemine värskendab teadmisi ja avardab silmaringi.

„Ühiskaubandus“

ei puudu ühegi tegelase laualt.

39/00